

БРОЙ 8: КУЛТУРНАТА ПАМЕТ

СОФИЯ

2020

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

проф. д.н. Андреана Ефтимова

д-р Ива Иванова

докт. Йордан Карапенчев

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

проф. д-р Войчех Кайтох

Ягелонски университет, Краков, Полша

проф. д-р Веселина Вълканова

Софийски университет, София, България

проф. д-р Алла Архангелская

Оломоуцки университет, Оломоуц, Чехия

проф. д-р Елжбета Солак

Ягелонски университет, Краков, Полша

проф. д-р Грета Дерменджиева

Софийски университет, София, България

доц. д-р Дана Кожокару

Букурещки университет, Букурещ, Румъния

проф. д-р Тотка Монова

Софийски университет, София, България

проф. д-р Илияна Генов-Пухалева

Варшавски университет, Варшава, Полша

СЪДЪРЖАНИЕ

АНАЛИЗИ	
Мария Степанова. Проблемът за пресъздаването на хумора в аудиовизуалния превод от български на руски език	4
Йордан Ефтимов. Марк Рибу и истината за цветята	13
МЕДИЕН МОНИТОРИНГ	
Ирина Тодорова. Отразяване на културни теми и обекти в традиционните електронни (радио и телевизия) и нови медии	22
МЕДИЕН КОРПУС	
Албена Колчакова. „ALTERNATIVATA” с Генка Шикерова – 14.05.2020 г. – Транскрипция	51
Преслава Цачева. „На кафе” – 12.03.2020 г. - Транскрипция	62
Борис Мутафчиев. „Арена спорт“ – 31.05.2020 г. – Транскрипция	68
Симона Здравева. „При Тото“ – 05.03.2020 г. - Транскрипция	72
Христина Калчева. „На кафе“ – 16.04.2020 г. – Транскрипция	78
Стефани Тонева. „Шоуто на Николаос Цитиридис“ – 13.03.2020 г. - Транскрипция	85
Кристина Налбантова. „Тази сутрин“ - 23.04.2020 г. - Транскрипция	90
ДИСКУСИИ	
Грета Разсуканова. Харалан Ангелов – извън българската литературна памет	97

АНАЛИЗИ

Проблемът за пресъздаването на хумора в аудиовизуалния превод от български на руски език

Мария М. Степанова

Превод: Ива Иванова

Резюме. В статията се разглежда проблемът за пресъздаването на хумора в аудиовизуалния превод на филми и телевизионни сериали от български на руски език. Преводът на хумор в аудиовизуалните произведения на близкородствени езици представлява доста сериозен проблем, доколкото при привидното сходство и наличие на чисто лингвистични съответствия, са налице различия в особеностите на речевия узус на целевата аудитория, във възприемането на визуалните кадри, а също и в общокултурния контекст. Изучаване на преводът на смешното в близкородствени езици трябва да отчита културологичния аспект и да се базира на сходно възприемане на визуалните кадри от целевите аудитории.

Ключови думи. аудиовизуален превод; близкородствени езици; български език; руски език; пресъздаване на хумор; хумор.

В днешно време проблемът за превода на хумора в киното, в телевизионните сериали и телевизионните предавания от един език на друг е много актуален. През последните години се наблюдава увеличаване на развлекателното аудиовизуално съдържание, произвеждано в различните държави, и съответно възниква необходимост от превеждането му за аудиториите на други държави. Напоследък е очевидна тенденцията за сближаване между Русия и България, в това число и в културен аспект, и запознаването на руските зрители с българските филми и телевизионни сериали, особено в жанра на комедията и мелодрамата, би могло да послужи за укрепване на отношенията и подобряване на имиджа на България и българите в представите на руснаците.

Аудиовизуалният превод (АВП) представлява превод на вербалния компонент на видеоматериала със задължителна синхронизация на вербалните и невербалните компоненти (Matkivska 2014). Тази синхронизация се явява специфична характеристика на аудиовизуалния превод, отличаваща го от устния и от писмения поради факта, че на преводача му се налага да работи не само с текста, а и с други аспекти на аудиовизуалното

произведение. Съответно и пресъздаването на хумора в аудиовизуалните произведения има свои особености в сравнение с пресъздаването на хумора в печатния текст.

Хуморът, както е известно, е културно и езиково явление, което е национално обусловено в много голяма степен. По мнението на съвременните изследователи, чувството за хумор е неотменим атрибут на културата и функционира като механизъм за развитие на културните норми в общественото и в индивидуалното съзнание (Иванова и др. 2008). От гледна точка на когнитивната психология чувството за хумор се определя като способност на човека да разбира комичното, в това число е и вербалният хумор, основан на ненеднозначността на езиковите единици. Човек трябва да е запааметил едно определено значение на думата или словосъчетанието и в същото време в процеса на възприемане на комичния текст вниманието му да се съсредоточи върху друго значение (Коншина 2006). В случая на аудиовизуалното произведение към вербалния компонент се добавя и визуалния, музикалния и т.н. и често във филмите хумористичният ефект се създава от несъответствието между вербалния и визуалния ред – ефектът на „излъганото очакване”.

Разбирането на хумора, както посочва А. А. Проскурина, зависи от три фактора: ситуацията на общуване, отправителя и получателя на съобщението. Отправителят и получателят на съобщението са „сложни променливи”, чието значение се определя от множество фактори (Проскурина 2004: 8). При разбирането на хумора се задействат три типа схеми: когнитивни, формални и емоционални. Когнитивните схеми осигуряват разбирането на значението на изказването, владееенето на формалните схеми позволява да се разпознае жанрът на хумористичния дискурс и неговата семиотика, а ефективността на емоционалните схеми означава настройване на общуването спрямо съответната ситуация. Като най-общ критерий за адекватно разбиране на хумора А. А. Проскурина посочва поведението, съответстващо на смисъла на изказването. Спрямо хумористичния акт такъв желан ефект е смехът. Дали ще бъде постигнат прагматиченият ефект от шегата, т. е. ще се породи ли смях, зависи от компетентностите на адресата, неговата психологическа нагласа, от съответствието на неговите възгледи и ценности с възгледите и ценностите на отправителя на шегата (Проскурина 2004: 9).

При превода ситуацията съществено се усложнява. Както посочва Л. И. Ихсанова, при превода на културно обусловена комична ситуация приписаните ѝ смисли в една култура могат да останат непонятни за представителите на друга култура (Ихсанова 2017). Това, което е забавно и смешно за представителите на една култура, може да не предизвиква смях у представителите на друга култура. Така една част от представителите на руската култура възприемат българския хумор като „грубоват“, „неинтелектуален“, твърде земен. Според българския изследовател М. Новков българският телевизионен хумор е „низък, груб, вулгарен“, той често е насочен към осмиване на различни видове малцинства (национални, сексуални) и политици (Новков 2008). В същото време не бива да се отрича и съществуването на напълно интелектуални и висококултурни образци на хумора в българската литература и кино. Българската смехова култура има богати традиции, които се коренят в балканския фолклор и народното творчество. Смехът още от древни времена има голямо значение за българския народ, шегите, вицете, а в днешно време и мемове са много популярни в България. На първо място по популярност сега са политическите анекдоти, следвани от битовия хумор, вицове за тъщите, пътната полиция, пияниците (Диманов 2019). Може да се отбележи, че тези теми често се разиграват и в руските вицове и мемове.

В българските филми и сериали се срещат хумористични изказвания, които не затрудняват превода на руски език и се възприемат от рускоезичната аудитория със същата реакция, както от българската аудитория. Например една от героините на сериала *„Връзки“* разказва, че филмът, в който се е снимала, бил забранен. Понеже става дума за времето на комунизма, журналистът иска да уточни по какви причини: „По политически ли причини?“ и получава отговор: „Не. По еротични“. В превода на руски език езиковата игра се запазва: „По политическим причинам? Нет, по эротическим“.

При превода на аудиовизуални материали с хумористично съдържание от български на руски език най-сложно се оказва пресъздаването на такива моменти като езиковата игра, националните реалии, алюзиите, а също и елементите на разговорна реч, характерни за българския, но отсъстващи или рядко използвани в руския език (например емоционалните междуметия или прякорите на персонажите). В редица случаи езиковата игра може да бъде преведена с помощта на подобна езикова игра на руски език, но често

това не е възможно и на преводача се налага да прибегва до различни видове замени или транскреации, до формулирането на нови изказвания на езика на превода, способни да създадат нужния хумористичен ефект.

Например в комедийния сериал *„Господин X и морето“* има сцена, в която главният герой – обаятелен мошеник, представящ се за начален учител – провежда открит урок по българска граматика, слушан от влюбените в него майки на учениците. Той разказва за членната морфема като граматическа категория, която на български език се нарича „член“. В сцената има езикова игра, свързана с прякото и преносното значение на словосъчетанието „пълн член“ (полный член) и „кратък член“ (короткий член). Дословният превод е невъзможен, защото в руската граматика няма членна морфема, думата „член“ се използва само в значението „част на изречението“ (член предложения). Налага се при превода да се създаде нова езикова игра, като се използва терминът „член предложения“ и понятията „главный член“ (главна част на изречението) и „второстепенный член“ (второстепенна част на изречението).

Във филма се среща и голямо количество безеквивалентна лексика или реалии, различни алюзии, отправящи зрителя към определени явления на националната култура, в това число и хумористични. Това могат да са препратки към вицове, исторически събития, персонажи или сюжети от фолклора, литературата или кинематографията – и тези персонажи или сюжети, добре познати на зрителите на местната култура, могат да са напълно неизвестни на зрителите в други страни. Същото се отнася и до препратките към политически събития или съвременни политически дейци: обикновеният руски зрител едва ли разбира популярните в момента в България шеги, засягащи текущата политическа ситуация в страната. В този случай на преводача се препоръчва да направи препратка към прецедентни културни феномени на езика на превода, предизвикващи аналогична емоционална реакция: усмивка или смях. Например вместо цигани като типични персонажи на българските вицове могат да се споменат чукчите като типични персонажи в съветските вицове, притежаващи сходни стереотипни характеристики.

Освен това съществуват и определени културни ограничения, определящи степента на приемливото поведение на екрана. Така българската шега, основана на играта с думите „спирка“ и „свирка“, прозвучала в телевизионния сериал *„Етажна собственост“*, най-

вероятно ще се стори неуместна и неприемлива за руския зрител, още повече че сериалът се прицелва в семейната аудитория. В този случай на преводача ще се наложи да създаде нова шега, съответстваща на контекста на показания кадър от сериала, визиращ изказването на кандидата за кмет пред гражданите.

Едно от ключовите понятия при аудиовизуалния превод е псевдоразговорността. Демонстрираната на екрана спонтанност и естественост на речта на персонажите е резултат от планираната и предварително премислена работа на създателите на филма (Banos-Pinero и др. 2009). Псевдоразговорността при превода на филма трябва да бъде предадена с помощта на съответния псевдоразговорен инструментариум на езика на превода. Този инструментариум, както посочва А. В. Козуляев, засяга фонетичното, морфологичното, лексикалното, фразеологичното, граматичното и синтактичното равнище на езика и важно за преводача е, че често не съвпада в двата езика поради различия в езиковото устройство (Козуляев 2018). В същото време трябва да се отбележи, че и близостта между езиците често предизвиква допълнителни трудности. Както показва анализът на превода от български на руски език на редица комедийни телевизионни сериали през последните години, преводачите допускат грешки, предизвикани от интерференцията между близкородствени езици. Такава интерференция може в частност да доведе до нарушаване на принципа на запазване на псевдоразговорността, характерен за аудиовизуалния дискурс.

Класически пример – преводът на традиционното българско пожелание „Наздраве!“ като „На здравье!“, когато в рускоезичната празнична култура се използват други традиционни формули. Такава грешка наблюдаваме в първата серия на българския сериал „Връзки“, където главните герои празнуват рожден ден в ресторант. Нарушаването на принципа на псевдоразговорност създава у зрителя усещане за изкуственост, неестественост на речта, което може да доведе до създаване на нежелателен комичен ефект или ефект на досада и при това да попречи на предаването на съдържащите се в оригинала смисли, включително хумористичния елемент.

Ю. Кудрявцева отбелязва присъстието в българските филми и сериали на множество характерни за българската разговорна реч елементи като емоционални частици и междуметия (*бре, бе, ма*), неформални обръщения (*нич, маце, брат, братче, братко,*

копеле и др.), прякори (Кудрявцева 2017). Неформалните обръщения имат висока честота на употреба в българската разговорна реч за разлика от руските им аналози (*чувак, пацан, братан*), които не са толкова разпространени като обръщения в руския разговорен език, затова твърде честото им повтаряне може да бъде възприето от носителите на руски език като неуместно. По тази причина е необходимо те да бъдат пропускани при превода или да бъдат заменяни от други лексикални единици. В същото време преводът на прякори обикновено не създава проблеми, защото по правило прякорите имат ясна семантична мотивация, която е и визуално отразена на екрана: например *Киро Християнина* (персонаж от българския сериал „Пътят ня честта“) подчертава своята набожност, в кадъра постоянно се вижда неговата броеница, той чете молитви и т.н. Съответно неговият прякор и на руски език може да бъде преведен като *Киро Християнин*.

Друга сложност, възникваща при превода на хумористичните аудиовизуални произведения, е пресъздаването на национални акценти. Така например „руската жена“ се явява доста типичен персонаж за българските комедии. По правило тя е активна жена на средна възраст, израсла в една от републиките на бившия Съветски Съюз, а след това омъжила се за българин и живееща в България (вж. например телевизионния сериал „Английският съсед“ или филма „Летовници“). Този комедиен персонаж се отличава с лингвистични характеристики като руски акцент и употреба на голямо количество русизми в българската реч. Предаването на тези характеристики при превода на руски език закономерно предизвиква трудности. Тук може да се предложи използването на някой регионален акцент на руския език и реч, отличаваща се с елементи на неграмотност, наличие на просторечни изрази, диалектизми.

Може да се направи изводът, че преводът на хумор в аудиовизуалните произведения на близкородствени езици представлява доста сериозен проблем, доколкото при привидното сходство и наличие на чисто лингвистични съответствия, са налице различия в особеностите на речевия узус на целевата аудитория, във възприемането на визуалните кадри, а също и в общокултурния контекст. Затова „феноменът на излъганите очаквания“ често се оказва смазан от това, че зрителят от другата култура не разбира изобщо или не разбира веднага комичните разминавания. Трябва да се отбележи, че аудиовизуалните произведения притежават свойството „поточност“, т. е. темпът на

подаване на материала (за разлика от четенето на писмен текст например или преминаването през игра) не се задава от реципиента. По тази причина при несполучливия превод може съществено да се затормози разбирането на хумора и шегата, както и внезапността и интуитивността на тяхното възприемане. Зрителят при това не преживява смешния момент така, както е планирано от създателите на произведението. Следователно преводът на смешното в близкородствени езици трябва да е предмет на отделно изучаване, което да отчита културологичния аспект и да се базира на сходно възприемане на визуалните кадри от целевите аудитории.

Литература

Диманов И. Социалната роля на сатиричната журналистика в България// Медии и обществени комуникации. Изд. УНСС; Алма комуникация. 2019, № 41.[Електронен ресурс]. URL: <http://www.media-journal.info/?p=item&aid=389>

Иванова Е. М., Ениколопов С. Н., Митина О. В. Нарушения чувства юмора при шизофрени и афективних расстройств // Вопросы психологии. 2008. №1. С. 45–57.

Ихсанова Л. И. Основные трудности перевода комического на основе аллюзий в комедийном медиадискурсе (на материале сериала “Friends” и его перевода на русский язык) // Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2017. № 11-2 (77). С. 76–79.

Козуляев А. В. Понимание как составляющая процесса аудиовизуального перевода и методические инструменты обучения пониманию аудиовизуальных произведений // Вестник Пермского национального исследовательского политехнического университета. Проблемы языкознания и педагогики. 2018. № 4. С. 181–199.

Конишина С. Г. Комический текст в аспекте его структурирования и понимания. Автореф. дис... канд. фил. наук. Москва, 2006.

Кудрявцева Ю. О некоторых трудностях перевода болгарских художественных фильмов на русский язык // Филологический форум: Хуманитарно списание за млади изследователи, 2017. № 5. С. 32–37.

Новков М. Особенности на националния тв хумор // Култура. № 19 (2502), 23 май 2008 [Електронен ресурс]. URL: <http://newspaper.kultura.bg/bg/article/view/14301>

Проскурина А. А. Прецедентные тексты в юмористическом дискурсе. Автореф. дис... канд. фил. наук. Самара, 2004.

García-Escribano A. B., Díaz Cintas J., Massidda S. Recent trends in translator training – audiovisual translation and applied technologies at stake // *The Interpreter and Translator Trainer*, 2018, 12:2. Pp. 254–255.

Matkivska N. Audiovisual Translation: Conception, Types, Characters' Speech and Translation Strategies Applied. – *KalbuStudijos*, № 25, 2014. Pp. 38–44.

EXPRESSING HUMOR IN AUDIOVISUAL TRANSLATION FROM BULGARIAN INTO RUSSIAN

Dr. Maria M. Stepanova

Peter the Great Saint Petersburg Polytechnic University,

Saint Petersburg, Russia

Abstract. The study considers the humour recreation for audiovisual translation of movies and TV series from Bulgarian into Russian. Translating humour in audiovisual content is a real challenge since while there are obvious linguistic similarities, the speech usage of the target audiences, the visual content perception, and the cultural background are different. Studying the translation of comical content in cognate languages should consider the cultural context and ensure an identical visual content perception by the target audience.

Key words. audiovisual translation; closely related languages; Bulgarian; Russian; recreation of humour; humour.

Резюме

Статията свързва чрез метафоричния образ на цветята китайската политическа кампания от 1957 г. „100 цветя“ и антивоенното движение „Flower Power“ в САЩ в средата на 60-те години. Фокусът е върху нагледите, тоест върху картината на света в съзнанието, върху обогатеното с памет възприемане на действителността, както и върху префункционализирането на флоралната метафора.

Ключови думи

политически метафори, протести, Китай, фотожурналистика, Flower Power.

На 27 февруари 1957 г. председателят Мао цитира стих от Сима Сянджу, живял между 179 и 117 г. пр. н. е.: „Нека разцъфнат сто цветя, нека сто философски школи се съревновават!“ (на китайски: 百花齐放, 百家争鸣, *Bǎihuā qífàng, bǎijiā zhēngmíng*). Красив ход напред – чрез връщане в златния век на китайската философия. А той е бил между 6. и 3. век пр. н. е. Самият стих е от „Рапсодия за императорския лов“ (голяма поема, известна и под името „Рапсодия за парка Шанглин“). В поемата се разказва за това как императорът прави ревизия на ловния парк и след изброяване на всяко убито животно и птица и на всяко виреещо в него цвете и дърво, сходни с описанието на вселената, изрисувана върху щита на Ахил в „Илиада“ (в китайската поема има дори списъци с реки, а освен животните и растенията подробно са изредени дори минералите), решава да го превърне в достъпна за народа градина. С което показва, че е всемогъщ. А паркът е просто алегория за света. Така твърди поне Марк Едуард Луис в книгата си „Литература и власт в Древен Китай“ (Lewis 1999: 317-320).

В същата реч на Мао присъства и прагматиката на деня: „Нашето общество не може да отстъпи, то може само да прогресираща... Критиката към бюрокрацията тласка правителството напред.“ Стига критиката да е „градивна“, а не „разрушителна“ (когато е споделена „с врага“). И какво става ли? Настъпва златното време на стенвестниците дадзибао, а студентите и интелектуалците се хвърлят да критикуват вече проведени

кампании като тази срещу контрареволуционерите и да настояват за справяне с все още съществуващото робство, срещу забраната на чуждестранната преса и книги, срещу корупцията и привилегиите на партийните лидери. През лятото на 1957 г. администрацията на министър-председателя Чжоу Енлай е затрупана от милиони писма. И ситуацията сякаш започва да излиза от контрол. През юли 1957 г. Мао слага край на кампанията „100 цветя“, призовава интелигенцията да се обедини срещу възползвалите се от свободата на словото врагове, започва да изпраща за превъзпитание чрез селскостопански труд, развита е и системата на трудовите лагери.

Но като част от кампанията „100 цветя“ достъп до Китай получава френският фотограф Марк Рибу. И така започва неговото 40-годишно китайско приключение.¹ По време на това свое първо посещение в Китай през 1957 г. той прави над 900 снимки. Пекин тогава е град, по чиито улици се движат 400 автомобила.

Марк Рибу, Пекин, 1957

Представителна колекция от снимките на Рибу от Китай може да се разгледа в електронното списание *Photography of China*, създадено през 2011 г.: <http://photographyofchina.com/blog/marc-riboud>.

А Рибу успява достатъчно често да „се изгуби“ от своите домакини и така да хване в крачка ежедневието на китайците – млади двойки в танцова зала, които се въртят из нея, без да обръщат внимание на огромния плакат на своя вожд, който се извисява над тях; работници на обяд в столова, забравили да свалят работните си очила, докато ядат ориза си; приклекли актьори със саби в оперен спектакъл направо на поляната край севернокитайско село; инженер в стоманолеярнен завод в Аншан зад бюро с пет тлъсти телефонни апарата пред него. На една от снимките е запечатана танцова забава в същия завод в Аншан, а жената от двойката на преден план е с противогрипна маска на лицето. Непринудени, случайни, но въпреки това политически кадри. А проявите на любов, съпричастие и солидарност, предадени на езика на лирическия реализъм, обикновено са разчитани като защитна реакция спрямо тоталитарната власт.

Марк Рибу, Танцова забава в стоманолеярния завод в Аншан, 1957

Чудесна пролет е китайската през 1957 г. Нищо, че „цветята“ на разнообразните философски школи така и не разцъфват отново повече от две хилядолетия след някогашния си апогей.

Снимката, с която най-често свързват Рибу, обаче не е от Китай, макар много кадри от Китай да са сред шедьоврите му: кадърът от 1957 г. със Забранения град в Пекин под

снега; кадърът от 1965 г. на пекинска улица с провинциално спокойствие; кадърът от 1971 г. с огромната статуя на Мао, сочещ с ръка към светлите бъднини, и с пушека от голям комин, извит в същата посока (послушал заповедите на вожда), кадрите от китайските Кремиковци и Димитровград. Снимката, с която най-често свързват Марк Рибу (дори с нея се открива некрологът му в „Гардиън“ от 2 септември 2016 г. – [Hopkinson 2016](#)), е от 1967 г. На нея е запечатан момент от проява на т.нар. „Flower Power“: поход срещу войната във Виетнам, а по-общо – срещу американския империализъм.

Марк Рибу, 17-годишната американка Ян Роуз Кашмир пред Пентагона по време на антивоенен поход, 1967

Както си спомня години по-късно момичето от снимката, протестиращите са започнали да се събират около езерото при мемориала „Линкълн“ ([Radnor 2014](#)). За първи път Ян Роуз Кашмир чула всички да казват: „Да живее Че, да живее Че“. А тя нямала представа кой е този Че!

Но ето как си спомня тези събития пред „Гардиън“ през 2014 г.:

„Когато наближихме Пентагона, Националната гвардия се нареди, за да образува кордон. Някой раздаваше цветя, ето как се оказах с хризантема в ръка. Вървах

напред-назад, призовавайки войниците да се присъединят към нас. За миг не ми хрумна, че съм в някаква опасност. Беше преди стрелбата срещу студенти при вънненията в университета „Кент Стейт“ в Охайо през 1970 г., така че кой изобщо ще си помисли, че може да бъде застрелян на митинг?

Никой от тях не ни гледаше в очите. Оградиха ме. По-късно фотографът ми каза, че е забелязал как треперят. Вероятно са се страхували, че ще им бъде казано да стрелят по нас.

Ако погледнете лицето ми, аз съм изключително унила: в този момент разбрах колко млади са тези момчета.

Нямах представа, че някой ме е снимал. Останах на протеста, докато се стъмни, и след това се прибрах въщи с автобуса. За мен това не беше кой знае колко важен ден.“

Знаела или не, че е снимана, г-ца Кашмир е превърната в символ. С бяла хризантема пред устните си и емпатичен поглед. Коментарът на Марк Рибу е доста по-неправдоподобен и приповдигнат: „За момент имах впечатлението, че войниците се страхуват повече от нея, отколкото тя от щикове им.“

Бърни Бостън, Джордж Харис вткъква карамфили в дулата на пушки по време на антивоенен поход пред Пентагона, 1967

Но от същото събитие друга снимка (Boston 1967) бива номинирана за наградата „Пулицър“ – на фотографа Бърни Бостън от днес несъществуващия вестник „Вашингтон Стар“. Тя е много по-разказвателна, по-очаквано репортерска. Толкова репортерска, че дежурният редактор във вестника не я избира за първа страница, а я пуска в материала вътре. Бърни Бостън е уловил млад мъж в пуловер с плетка на коловози да тъпче бели карамфили в дулата на пушките. Прави го с някакво старание, все едно е помолен да зареди пушката с цветя. Не е странно, че в спора кой е младият мъж на снимката по-разпространената версия (Silva 2003: 106) е за 18-годишен по онова време актьор, починал при първата вълна на СПИН в началото на 80-те години.

Движението „Flower Power“ започва в Бъркли, Калифорния като протест срещу войната във Виетнам с много символика и спектакуларност. Поетът битник Алън Гинсбърг в есето си от ноември 1965 г. *„Demonstration Or Spectacle As Example, As Communication Or How To Make a March/Spectacle“* насърчава използването на „купища цветя“, които да се тикат в лицето на всички свидетели и участници в проявите на гражданска съпротива на насилието с мирни средства:

„Купища цветя – визуален спектакъл – особено концентриран в предните линии. Може да се използват за изграждане на барикади, за подарък на Hell's Angels, полицията, политиците, пресата и зрителите, когато това е необходимо или в края на целия парад... Участниците в походите трябва да носят кръстове, които да бъдат изправяни отпред в случай на насилие, като във филмите за Дракула ...“

Битката е на първо място за ефект върху колективната памет. На мотористите от Hells Angels, организиращи свои демонстративни гонки в подкрепа на войната, активистите на „Flower Power“ противопоставят сцени, в които държат играчки и бонбони. А кадрите на протестиращи младежи с цветя срещу въоръжени полицаи или войници започват трайно да пълнят архивите на медиите. И фоторепортерите вече 50 години само чакат подобна гледка, за да се опитат отново и отново. Сякаш няма по-естествен знак за един протест. Протестът и цветята са така споени, че едва ли ще е възможно някога да се осъществи

пожеланието, което прави в „Балтимор Сън“ (Giordano 2017) Дж. М. Джордано: „Май е време да оставим цветята в градините, където им е мястото.

Цитирана литература

Boston 1967: Boston, Bernie. George Harris sticks carnations in gun barrels during an antiwar demonstration at the Pentagon in 1967 // The Washington Evening Star.

<https://media.washingtonpost.com/wp-dyn/content/photo/2007/03/17/PH2007031701303.html>

Giordano 2017: Giordano, G. M. On the tradition of flowers as peaceful resistance // Baltimore Sun, 7 February 2017. <https://www.baltimoresun.com/citypaper/bcp-020817-mobtow-beat-flower-photos-20170207-story.html>

Hopkinson 2016: Hopkinson, Amanda. Marc Riboud obituary // The Guardian, 2 September 2016. <https://www.theguardian.com/artanddesign/2016/sep/02/marc-riboud-obituary>

Lewis 1999: Lewis, Mark Edward. Writing and Authority in Early China // SUNY Press, 1999, 544 pp.

Radnor 2014: Radnor, Abigail. That's me in the picture: Jan Rose Kasmir at an anti-Vietnam war rally at the Pentagon, in 1967 // The Guardian, 7 November 2014. <https://www.theguardian.com/artanddesign/2014/nov/07/jan-rose-kasmir-anti-vietnam-rally-pentagon>

Silva 2003: Silva, Horacio. Karma Chameleon // The New York Times Magazine, Aug. 17, 2003. <https://www.nytimes.com/2003/08/17/magazine/karma-chameleon.html>

MARC RIBOUD AND THE TRUTH ABOUT FLOWERS

Assoc. Prof. Yordan Eftimov, Ph.D.
New Bulgarian University in Sofia

Abstract

The article links the metaphorical image of flowers to the 1957 Chinese political campaign “100 Flowers” and the anti-war “Flower Power” movement in the United States in the mid-1960s. The

focus in the article is on the acute experience, that is, on the imagery of the world in our mind, on the perception of reality shaped by memory, as well as on the prefunctionalization of the floral metaphor.

Keywords

political metaphors, protests, China, photojournalism, Flower Power.

МЕДИЕН МОНИТОРИНГ

Отразяване на културни теми и обекти в традиционните електронни (радио и телевизия) и нови медии

Ирина Тодорова

Резюме: Фокусът на изследването е насочен към медийното отразяване на културата в традиционните електронни (радио и телевизия) и новите медии. Анализира се доколко едните са продължение на другите в съвременната дигитална среда; какво е отношението на реципиентите към произвежданото високо ниво на културно съдържание от утвърдените обществени медии, както и доколко представеното съдържание, свързано с култура в частните електронни медии, се разпознава като такова от респондентите. Изследва се кои са съвременните и предпочитани източници за културно осведомяване на респондентите.

Ключови думи: анкета, онлайн, офлайн среда, традиционни, нови медии.

Статията представя представя акцентите и водещите тенденции от проведено актуално изследване в сферата на обществените комуникации и информационните науки по Проект с № 80-10-112, 15.04.2019г. към ФЖМК на СУ „Св. Кл. Охридски“. Научният екип включва: доц. Поля Иванова, преподавател по телевизионна журналистика и Ирина Тодорова, докторант в същия университет. Проблемът за продуцирането и отразяването на теми и обекти, свързани с култура в традиционните електронни и нови медии, е съществен и значим, с оглед на съвременността и добиването на все по-голяма популярност на т.нар. нови форми на информиране (блогове, влогове, подкастове), опосредствани от новите технологии на 21. век, увеличаване броя на устройствата с дисплей като таблети, смартфони, техните приложения, както и влиянието на социалните мрежи (Facebook и др.).

Търси се отговор на изследователските въпроси: “Какво е отношението на респондентите към отразяването на културата в медиите?”; „Какво е мястото и отношението към културата?”; „Информират ли се реципиентите от съвременните начини

за осведомяване: сайтове, блогове, влогове, подкасти?"; „Кои са предпочитаните: форма, вид и продължителност при създаването и структурирането на културни теми и съдържание?" Те са част от допускането: „Доколко и в каква степен културата може да бъде част и движеща сила на обществото?". Целите и задачите на настоящото изследване са да проучи кои са предпочитаните източници за култура, както и кои са най-често посещаваните културни събития. Фокусът е насочен към медийния аспект на културата, затова въпросите са свързани с гледаемостта, честотата и начините на набавяне на информация чрез конкретни медии, телевизионни и радио предавания, нови форми на осведомяване.

Използваните методи са: провеждане на теренно и две онлайн проучвания чрез метода на анкетно допитване до респонденти, за да се установят: *идеите, хипотезите, хрумванията и находките*. Следва обработка и анализ на получените данни, синтез на научна и специализирана литература. Целите на настоящата разработка включват: очертаване на тенденции и изпробване на методи. Изследва се оценката, отношението и нагласите на респондентите към културни теми и обекти. Установяване на *корелации*: взаимозависимост като връзка между две или повече изследвани величини, които имат не строго функционален, а вероятностен характер при потребяването на културно съдържание. Настоящото изследване включва сравняване на групи по степен на желание да се гледа културна програма. Проверка на методика и тенденции в гледането на културни програми. Методологията включва изследване на: медии и предавания, които отразяват теми, свързани с изкуство, литература, култура. Използван е анализът ANOVA, за да се установи индикатор: възраст-интерес-гледање на културна програма. Сравняват се *средни величини* при отговорите на различни въпроси.

Корпусът на изследването включва: провеждането на три анкетни допитвания с общ брой 400 пълнолетни лица (мъже и жени). Първото обхваща 100 участници, за Второто и Трето са по 150 респонденти². Съдържа общо 47 въпроса. Времевият обхват е:

² Онлайн анкетите са изпратени на потребители с фокус към образование, култура и литература. Обхващат: студенти и докторанти от различни и многообразни факултети и специалности на университета: точни, хуманитарни, социални, политически, медийни науки; журналисти от Асоциацията на Европейските журналисти в България. Лично изпращане по електронната поща на: творци, преподаватели, учители, архитекти, инженери, писатели, поети, режисьори, актьори, певци, сценаристи, кино критици, организатори

Теренно проучване³: 5-6 юни 2019г. с 11 въпроса от затворен тип. Второ онлайн проучване⁴: 11-25 септември 2019г. с 19 въпроса от затворен и полуотворен тип. Трето онлайн проучване⁵: 2-16 октомври 2019г. с 17 въпроса от затворен и полуотворен тип. Въпросите от всички проучвания са взаимосвързани и се допълват. Те са разнообразни и коректно формулирани. Изследват насоченост на реципиентите към: медии, култура, изкуство и литература. Дават възможност за изчерпателни и балансирани отговори. Съобразени са с новите тенденции и начини за осведомяване. Общи въпроси за трите анкети са детерминантите (от №1 до №4), които обхващат: пол; фина разбивка на възраст, образование, сфера на образование. Възрастта е често използван показател за сегментация. Социалните роли (мъж и жена) също оказват влияние при селектиране на новинарски обекти и теми с културна насоченост, това също сегментира аудиторията. Във всяко от проведените допитвания има тип „контролни въпроси“, които проверяват в известна степен достоверността на казаното. В проведените три изследвания се **открояват: жените преобладават** като пол (в Първо проучване: 53% жени, 47% мъже; Второ: 74% жени, 26% мъже; Трето 73% жени; 27% мъже). Това може да бъде определено като доминация от страна на пола, защото липсва определен баланс за разлика от Първото проучване. **Преобладаващият възрастов сегмент** е от 18 до 25г.: Първо 30%; Второ (32%); Трето 22%. Възрастовото разграничение включва единайсет целеви групи, които са във фокуса на настоящата разработка. Обхващат: от 18-25г.; 26-30г.; 31-35г.; 36-40г.; 41-45г.; 46-50г.; 51-55г.; 56-60г.; 61-65г.; 66-70г.; над 70г. Степента на образование обхваща седем

на културни събития, ПР-и, аниматори, графични дизайнери, лекари, IT специалисти. Хора с широк спектър на образование, възраст, интереси, занимания и професии. Разпространена е за попълване сред журналисти от медиите, които се изследват: включително БНТ, БНР, онлайн медии („Под моста“, „Аз чета“ и др.), част от гилдията, която се занимава с книгоиздаване и изследва неговите проблеми, разпространение.

³ Анонимно теренно проучване, проведено в сградата на Ректората на СУ „Св. Кл. Охридски“ – гр. София. Обхваща: служители, технически персонал, администрация, преподаватели, студенти, родители/роднини на дипломиращи се студенти. Изследва се летният период, когато културните прояви (изложби, представления на книги, театрални, оперни и балетни спектакли) са по-редуцирани във връзка с излизането в лятна ваканция. Обектите и темите с културно съдържание в новинарските емисии са по-малко и с ограничено присъствие.

⁴ Стартиране на новия телевизионен сезон. Проучване на зрителския интерес и нагласи към темите и обектите, свързани с култура, както и в навечерието на 60 годишнината на БНТ.

⁵ Активното стартиране на новата телевизионна програма за настоящия сезон.

категории: основно; средно; средно специално; полувисше; бакалавър; магистър; доктор, като преобладаващо е **висшето образование** за трите допитвания. Включва степените: бакалавър, магистър и научно-образователната „Доктор”. (Първо проучване 50%: магистър; (26%); бакалавър (23%), доктор (1%); Второ 80%: магистър; (46%); бакалавър (25%), доктор (9%); Трето 83%: магистър; (50%); бакалавър (24%), доктор (9%). Следват: средно образование; средно специално образование; полувисше образование; основното образование. Двете тенденции са напълно обясними не само заради широкия възрастов диапазон, но и с оглед на преобладаващата възрастова група от 18 до 25г. на анкетираните. Сферата на образование обхваща шест категории: хуманитарни науки; точни науки; технически науки, ИТ сектор; икономически науки и природни науки. Изследва се взаимовръзката „област на интерес” – култура. Преобладават хуманитарните науки: Първо проучване 54%; Второ и Трето с по 77%. За разлика от Теренното проучване респондентите посочват „друга област на образование”: Второ проучване: 4%; Трето: 1%. От получените резултати е възможно да се потвърди допускането, че образованието в сферата на хуманитарните науки е определящо при търсенето и потребяването на културна информация. Следват: технически, икономически, природни, точни науки, ИТ сектор. За разлика от теренното проучване респондентите посочват „друга област на образование”, (Второ проучване: 4%; Трето: 1%). В основата на анализа стоят резултати от проучването, като целта е събраните данни за информационното ядро да се подложат на *дълбинен анализ* и ясно разграничаване предпочитанията на една или друга възрастова група; доколко интересът и потреблението на култура зависят от образователния ценз. Освен информираност по културни теми, доколко хората допускат културата в своя живот под формата на събития и какви от тях посещават.

Акцентите в настоящата разработка са обособени в три смислови и тематични ядра, които са носители на приносните моменти в изследването. Имат свое продължение във всяка от проведените анкети. Свързани са с необходимостта от въвеждане на бъдеща културна новнираска емисия и нейната хипотетична гледаемост, както вид и продължителност на новините за култура. Това са въпросите: №7 „Според Вас необходимо ли е да има отделна новинарска културна емисия, както има спортна, която обхваща акцентите и най-актуалното от сферата на културата (изкуство, литература, музика) в България и в международен план?” и №8 „Смятате ли, че в частните

телевизионни медии е необходимо да има повече предавания за култура?” (Теренното проучване); №5 „Бихте ли гледали, ако в бъдеще се обособи самостоятелна телевизионна новинарска културна емисия, която обхваща акцентите и най-актуалното от сферата на културата (изкуство, литература, музика) в България и в международен план?” и №6 „Колко често бихте гледали самостоятелна телевизионна новинарска културна емисия?” (Второ проучване); №5 „В какъв вид предпочитате новините за култура” и №6 „С каква дължина предпочитате новините за култура” (Трето проучване). Техният подробен анализ ще бъде описан в трета част на изложението.

Формулираните въпроси имат оценъчен и поведенчески компонент. Част от тях отчитат предпочитания към: теми, начин на осведомяване, медии. Мнението на реципиентите е важно не само за настоящото изследване, но и за самите медии, които продуцират и излъчват културно съдържание. Не бива също да се подценява интересът на аудиторията към дадена медия. Поради какъв критерий или причина бива харесвана – предлага високо качество, стил, конкретно подбрани теми или свободата на реципиента да подрежда в нелинеен ред, да търси според своите предпочитания в онлайн медиите. Какво е мястото на качеството и определящо ли е то в медийния пъзел. Какво може да бъде определено като ключово и предпочитано.

Основни термини в настоящата разработка са:

Анкетата е базов метод за изследване на част от общественото мнение в аспект на отношението към културата, осигуряване на емпирични данни в социалните науки;

Извадка на „отзовалите се”: „Този подход не осигурява изоморфно изображение на генералната съвкупност в извадката /.../ но дава добри резултати за набиране на предположения, идеи, които не търсят представителност, а креативност.” (Джонев 2004: 273);

Инфотейнмънт е въведен от Нийл Постман. Означава смесица от забавление и информация. Произхожда от англ. ез. („information” – информация и „entertainment” – „забавление”). Има хедонистична функция. „обозначава стила на поднасяне на сериозна информация под формата на развлечение и отразява стремежа на продуцентите да

продават новини в обвивката на развлекателни предавания или с отенък на развлекателност.” (Стойков 2010);

Култура: „.../свкупност от знания, които едно общество или един индивид владееят.” Според Филип Форест съвременната култура може да бъде определена като „не толкова място на упадък, колкото театър на метаморфоза.” Тъй като не е унитарна, а подложена на преосмисляне, според Арто тя остава: „изтънчен начин да разбираме и упражняваме живота.” (Цит. по Форест 2001: 144);

Конвергенция: определяна е от „Зелената книга” на Европейската комисия като: „способност на различни платформи да се пренасят сходни услуги”; „сближаване на мащабни съоръжения за обществени услуги, като телефон, телевизия или персонални компютри.” (Райчева 2016: 73).

Използваните методи са: провеждане на теренно и две онлайн проучвания чрез метода на анкетно допитване до респонденти. Използваният метод е релевантен към проведеното изследване, защото отговаря на установените научни критерии за пригодност – валидност на разглеждания проблем, стандартизация, достоверност. Поради включените демографски признаци се обособяват различни социални категории и групи, чието мнение е анализирано. Обработка и анализ на получените данни, синтез на научна и специализирана литература. Първото е осъществено на хартиен носител от типа „Pen and Paper” (PP); Второто и Третото са реализирани в онлайн среда с помощта на създаването на „Гугъл документ” (Google document) от типа „Online”. Въпросите включват: затворен и полуотворен тип с кратка дефиниция в логичен ред. Въпросникът е класическа форма тип формуляр, в който респондентите посочват конкретни данни: ръчно – чрез „ограждане на отговор” (Първо проучване) и чрез „поставяне на отметка” или възможност за избиране на един отговор чрез „радиобутон” (Второто и Третото проучване). Събирането на информация се извършва чрез изпращане на линк към въпросника по електронната поща, публикуването му в различни фейсбук групи, което кореспондира с неговата онлайн природа в контекста на мрежовото общество и доминацията на новите технологии. Използваният метод за анализ при трите проучвания е *описателна статистика*. Стремешът е да се изследва конкретика, която ще служи като насока в разработваната тема чрез анализ на получените данни. Чрез проучването на широк спектър от

респонденти се прави опит да се изгради цялостна и детайлна картина. Обработката включва: компютърно въвеждане; входирание чрез софтуер; анализ на получените резултати. Приложена е конкретна формула, чрез която данните се анализират и превръщат в проценти. Събраните данни онлайн за Втора и Трета анкета автоматично се превръщат в проценти. Показват се обобщени резултати за двата пола. За да се визуализират за целите на анализа се използват различен тип диаграми (кръгови, колонни, стълбовидни). Чрез тях се отчита конкретният резултат. Използваната извадка е на „отзовалите се”, описана от Сава Джонев (2004). Тя се формира на принципа на „добрата воля” и искреност на респондентите при попълването и посочването на отговори, за да се изпълнят максимално заложените задачи.

Обобщеният анализ за двата пола на първо смислово и тематично ядро обхваща въпроси №7 и №8 в Теренно проучване. Включва: интереси, нагласи, схващания и отношение на респондентите към култура, събития и теми, свързани с такова съдържание, както и самото им презентирание. Между двата въпроса има определена взаимозависимост. Съдържат два аспекта. По предварителни данни другите две национални частни медии (БиТиВи (17.38%) и Нова телевизия (19.20%) изпреварват по гледаемост⁶ обществения оператор БНТ (2.13%), въпреки че БНТ е лидер на медийния пазар по производство на културни предавания и програми. Изследват се нагласи: към потенциална гледаемост, които са опосредствани и зависят от множество фактори, както и отношение към предлаганото културно съдържание в частните телевизионни медии. **№7 „Според Вас необходимо ли е да има отделна новинарска културна емисия, както има спортна, която обхваща акцентите и най-актуалното от сферата на културата (изкуство, литература, музика) в България и в международен план?” (Фиг. №1).** Високият процент на одобрение 90% („Да”) за създаване на отделна новинарска емисия говори красноречиво, че идеята сама по себе си „печели” одобрение сред анкетираните. Съществен момент е, че този висок положителен резултат не е свързан с образователен ценз или високо ниво на образование, макар преобладаващо анкетираните да са с висше

⁶ Според доклад на пийпълметричната агенция Нилсен атмосфера за възрастовата група 18-49г., за м. август. 2019г., с. 6. *Информационен бюлетин. Тв аудиторията в България през м. август 2019г.* August, 2019. 01 May, 2020 <<https://www.nielsen-admosphere.bg/files/2019/10/Nielsen-Admosphere-Bulletin-August-2019-compressed.pdf>>.

образование. Положителни отговори за създаването ѝ са дали хора със средно и основно образование. Това говори, че има реална нужда от продуциране и въвеждане на отделна новинарска културна емисия. Друг е въпросът с гледаемостта в бъдеще. Това зависи от много фактори: време, обхват на теми и обекти, които ще бъдат включени, начин на поднасяне, формулиране на съдържание и т.н. Само 10% от респондентите посочват „Не” като отговор, т.е., че не намират смисъл в обособяване на отделна културна новинарска емисия. **№8 „Смятате ли, че в частните телевизионни медии е необходимо да има повече предавания за култура?” (Фиг. №2).** Категоричният и висок позитивен отговор на респондентите 87% („Да”) насочва, че не е достатъчен броят на предаванията за култура в частните телевизионни организации. Може да се допусне, че съдържанието, което спорадично се предлага, не се разпознава от анкетираните като културно, защото вероятно е съчетание между други жанрове с развлекателен елемент. 13% от анкетираните не намират за необходимо в частните телевизионни медии да има повече предавания за култура.

Следващото смислово и тематично ядро обхваща въпросите №5 и №6 във Второ онлайн проучване. Изследва се конкретика, свързана с обособяването и гледаемостта на отделна новинарска емисия. Обхваща индиректно интересите, нагласите, схващанията и отношението на респондентите към култура, събития и теми, свързани с такова съдържание, както и самото им презентирание. **№5 „Бихте ли гледали, ако в бъдеще се обособи самостоятелна телевизионна новинарска културна емисия, която обхваща акцентите и най-актуалното от сферата на културата (изкуство, литература, музика) в България и в международен план?” (Фиг. №3).** Високият положителен резултат насочва, че макар на този етап да е хипотетично, въвеждането ѝ, ще има гледаемост. Високият процент на одобрение 87% (Да) за гледане на отделна новинарска емисия, даден от хора с разнообразни ниво и сфера на образование, говори красноречиво на този етап, че идеята за въвеждането ѝ ще има вероятна гледаемост сред анкетираните. Само 13% от респондентите посочват „Не” като отговор, т.е., че не биха гледали самостоятелна телевизионна новинарска емисия. Това потвърждава изследователската задача, че има реална нужда от създаване и въвеждане на отделна новинарска културна емисия. Отговорът с гледаемостта се търси чрез въпрос **№6 „Колко често бихте гледали телевизионна новинарска културна емисия?” (Фиг. №4).** С еднакъв процент са

отговорите: всеки ден 37%; веднъж седмично 37%; през ден 12%; два пъти седмично 12%. В края на класацията е отговорът: веднъж месечно с 2%. Интересно явление е, че отговорите: „всеки ден”, както и „веднъж седмично” са с равен резултат от 37%. Това е обяснимо, като всяко телевизионно произведение, което е новаторско и на което е необходимо време, за да привлече зрителите и техния интерес, както и да се утвърди сред тях. На база на еднаквите проценти от получените отговори, може да се допусне, че има **две целеви групи**, които са заявили интерес – едната е готова да гледа емисия всеки ден; другата ще гледа веднъж седмично. Нито една от двете групи не бива да бъде пренебрегвана, защото и за двете културната информация е приоритет. Ключовият момент е при предлагането ѝ, защото аудиторията може да отдели различно внимание, време и ресурс. Фокусът може да бъде насочен към разработването на две емисии – ежедневна и седмична. Ежедневната да бъде по-подробна и разнообразна, като обхваща най-актуалното от деня като палитра от теми, обекти и съдържание. В нея може да се включи и културното съдържание, което медията произвежда от своите предавания като селектира част от: интервюта, репортажи, дискусии и др. Седмичната да е в кратък и синтезиран вид тип хроника. Тя ще обхваща акцентите и най-актуалните теми, заедно с обзорна рамка на най-важното от изминалата седмица. Следват отговорите: през ден (12%); два пъти седмично (12%). Интересна тенденция е, че се запазва равенство в съотношението. Ситуацията при тях е аналогична, както с доминиращите групи в началото на въпроса. Това потвърждава горната хипотеза, че е необходимо да има разграничение при създаването на новинарски емисии. Респондентите дали отговор „веднъж месечно” (2%) са малцинство в сравнение с другите.

Трето смислово и тематично ядро обхваща въпросите №5 и №6 в Трето онлайн проучване. Изследват се нагласите и предпочитанията на респондентите към формите, вида, продължителността и спецификата на поднасяне на културно и медийно съдържание. Прави се разграничение при структурирането и изграждането им. Откроява се кой вид е предпочитан при получаване на културни новини, както и на кой начин отделят най-много време. **№5 „В какъв вид предпочитате новините за култура?”** (Фиг. №5). С равен резултат респондентите посочват: писмен (31%) и аудио-визуален (31%). Следователно и напълно логично след тях се подрежда отговорът комбинация от писмен и аудио-визуален с 28%. С еднакъв процент са отговорите: аудио (5%) и комбинация от

писмен и аудио (5%). Съвременното на 21. век е динамично. Предлага най-различни възможности за осведомяване. Повече от очевидно е, че предпочитанията на респондентите са различни, защото са пряко свързани с техните потребности, които се обосновават с различни времеви възможности и начини за осведомяване. Вероятно това се свързва с конкретен способ за информиране за културни теми и новини. Времето, в което живеем, определя медийната специфика и средствата за осведомяване. Значение има силното влияние на *конвергенцията*, която със своята природа сближава всички медии и по този начин изчезват техните специфики. През последните две десетилетия *технологичната конвергенция* превърща Интернет в медиен феномен, който обединява кино, телевизия, радио, онлайн вестници, нови медии. По този начин *медийната конвергенция* се онагледява, става по-осезаема и видима, като се добавя по-широк контекст на това, което се случва. Следващият въпрос дообяснява започнатите процеси, като към тях се добавя нова конкретика. **№6 „С каква дължина предпочитате новините за култура?” (Фиг. №6).** Очевидно е, че респондентите не могат да открият един отговор, който да е показателен за техните предпочитания. С равен брой анкетираните посочват, че едновременно избират няколко теми в сбит и резюмиран вид (тип хроника) (36%), както и една новина в максимум 2-3 абзаца (36%). На трето място респондентите посочват подробно развита новина с обем 1 стр. (28%). Възможно е този резултат се дължи на спецификата и естеството на съответната проблематика. Вероятно е, че когато реципиентите търсят обща осведоменост за културни теми в разширен вариант, те ще предпочитат няколко теми в сбит и резюмиран вид (тип хроника). Когато към тях се прибави критерият „бързина/динамика” при получаване на информация, тогава е напълно разбираем изборът при една новина в максисум 2-3 абзаца. Може да се допусне, че когато става въпрос за тема, която силно интересува и вълнува пряко конкретен реципиент или група, те ще искат тя да бъде задълбочено разработена и изследвана, с посочване на взаимовръзки и контекст, в който се развива. В този смисъл е обясним интересът към възможността за подробно развита новина с обем 1 стр. От друга страна получените резултат може да се обясни с многообразието от източници, теми, различни медии и начини за осведомяване. Нито един от отговорите или групите не бива да бъдат подценявани, защото имат свои предпочитания. Необходимо е да се познава много добре спецификата на групата и да се работи в тази посока. Към нея да бъдат насочени усилията

за разработване на особеностите на конкретна тематика, за да бъде четена и избирана от потенциалните реципиенти, а не да се получи негативен ефект – да бъде избягвана или игнорирана. В тази динамика отношение имат не само нахлуването на кратки форми на четене и писане, опосредствани от бързината на информационните технологии през 21. век, но и социални мрежи, чатове и др. Като още една причина може да се добави и навлизането на кратката култура на четене и писане, съчетана с култура и лайфстайл, заедно със своята непретенциозност, която въвеждат издания като „Програмата.БГ“, „Гоугайд.БГ“ и др.

Изследване на конкретика, свързана с поднасянето на културно съдържание в традиционните електронни (радио и телевизия) и нови медии

Какво е мястото на културата в медиите и презентирането ѝ в тях? (фиг. №7)
Най-ясно открити за респондентите са новините за културни събития (36%); следвани от целенасочено потребяване на медии, които са с културна насоченост (31%). 28% от респондентите посочват, че понякога откриват, а 5% от анкетираните не откриват новини с културно съдържание. **При 10%** от анкетираните се откроява ясно изявената културна насоченост-интерес. Това е видно от взаимовръзката между целенасочено потребяване и откриване на културно съдържание.

Колко често откривате новинарски обект или съдържание, свързано с култура в традиционните електронни медии (телевизия и радио)? (фиг. №8). Целта е да се изследва през погледа на анкетираните с каква честота съвременните телевизия и радио продуцират и създават съдържание, свързано с култура. Респондентите отговорят, че най-често откриват веднъж седмично (39%); следва – всеки ден (32%). Разликата между двата отговора не е чувствителна, защото се изразява в 7%. Следват отговорите: веднъж месечно (24%); не откривам (5%).

Източници на културни събития или новини (фиг. №9). Като най-предпочитан източник за културни събития и новини респондентите посочват сайтове (20%), които са част от новите медии и тенденции за информиране. Това е обяснимо с оглед на отговора на следващия въпрос (**фиг. №10**), на който респондентите посочват, че откриват повече

културно съдържание в Интернет (83%), отколкото в традиционните електронни медии (17%). Интернет е основен източник на културно съдържание, защото обхваща множество от: медии, социални мрежи и други канали на информация. Голяма част от произведеното медийно съдържание за традиционните електронни медии (телевизия и радио) в преобладаващите случаи се транслира най-вече в социалните мрежи в оригиналния си вид, без видима промяна, съкращаване или монтаж. Целта е допълнително популяризиране и „спечелване” на реципиенти. Този процес се описва като: „придържане към присъщото за носещата медия съдържание за разпространение.” (Маринов 2012: 22). На следващо място е разпространението му в: мултимедийни платформи, както и в самите сайтове на конкретните медии. Както става ясно от проведената Втора анкета много от респондентите не се информират от традиционните електронни медии (телевизия и радио), но ползват предимно новите медии и социалните мрежи като начин за осведомяване. **Ясно се открояват взаимовлияния между традиционните и онлайн медии**, което се свързва с интереса и отношението на респондентите към електронните медии. Това са често дискутирани теми, особено в контекста на разрастващото се влияние на Интернет, новите медии и социалните мрежи, в дискусиата с поколението, което отказва да гледа телевизия по традиционния начин (чрез телевизионен приемник) или въобще. Значение имат стилът на поднасяне на информация и възможността за повече от една гледна точка към представената тема. Социалните мрежи (18%) изпреварват само с 1% телевизията (17%) като източник на културни новини, което не е значително преимущество. Може да се обобщи, че позициите между тях са относително изравнени. В традиционен план на информиране като отделни отговори са включени още: радио (11%); сайтовете на медии (телевизия и радио) (15%). Това е потвърждение, че съдържанието на традиционната медия се създава за основния носител и след това се транслира в сайтовете и другите информационни канали в Интернет. Общият дял на придобиване на информация от социални мрежи е 37%. Обхваща: социални мрежи (18%); специализирани фейсбук страници за култура (10%); фейсбук групи с културна насоченост (9%). Общият дял на придобиване на информация от традиционните електронни медии (телевизия и радио), включително техните сайтове е 43%, което като обобщен резултат изпреварва социалните мрежи като източник на информация. Тяхната разбивка показва: телевизия (17%); радио (11%); сайтове на медии (телевизия и радио) (15%). Интересна тенденция е,

че наред с многообразието, което предлагат съвременните източници на информация 24% от респондентите са посочили, че се информират само от един източник за културни събития. Те са малцинство в сравнение с 76% от респондентите, които използват комбинация от източници. **Има разлика в обобщените резултати като единствен източник за информиране в сравнение с обобщените резултати на комбинация от източници.** Те показват общо за социални мрежи (45%), от които: социални мрежи (27%); специализирани фейсбук страници за култура (14%); фейсбук групи с културна насоченост (4%). Обобщените резултати от традиционните електронни медии (радио, телевизия) и техните сайтове е 32%. Включват: сайтове на медии (телевизия и радио) (14%); телевизия (9%), радио (9%). Това показва, че респондентите, които се информират само от един източник, внимателно го селектират и следват. Вероятно му гласуват по-голямо доверие.

При изследване на вида на посещавано културно събитие (фиг. №11), се установява доколко има обвързаност между честотата на гледане и популяризиране на културни новини. Рефлектира индиректно върху респондентите при избора им на посещавано събитие. Театралните постановки са най-предпочитани (22%); следвани от киното (игрално или документално) само с един процент разлика (21%). Естествено е като визуални изкуства да бъдат предпочитани и свързани от своя страна с медиите. Следват: концерти (поп, рок, класически) (13%); музеи (експозиции) (14%); представяне на книги (11%); художествени изложби (картини, скулптури, фотография) (9%). Еднакво предпочитани от респондентите са опера (5%) и оперета или мюзикъл (5%). 11% от респондентите посещават само един вид събитие с културна насоченост. От тях 55% избират кино (игрално или документално); 45% театрални постановки. 2% от респондентите посещават всички изброени видове събития с културна насоченост. Те са малцинство в сравнение с 87% от респондентите, които предпочитат комбинация от изброените събития.

Водещо и ключово за респондентите при информирането им за култура (**Фиг. №12**), е отразяването на интересни и разнообразни теми (34%). Този отговор изпреварва критерия актуалност, който е обособен като отделна възможност, защото не е от първостепенно или определящо значение при отразяването на културни новини или

обекти. С равен резултат по важност респондентите посочват, че медията, от която се информират, използва надеждни и/или достоверни източници (21%), както и новините, които отразява са актуални и адекватни с действителността (21%). На 15% от анкетираните им допадат стилът и начинът на отразяване от самата медия. Тази симпатия и вид лоялност към медията се пренася частично и върху самите водещи. 9% от анкетираните посочват, че харесват начина на водене/ самите водещи/ журналисти. Има личен, силно персонифициран елемент при създаването и отразяването на културно съдържание. Свързан е както със самите журналисти и водещи, така и с представянето на информацията, начинът на водене и презентиране.

„Кои от следните телевизионни предавания за култура следите⁷?” (Фиг. №13).

Въпросът⁸ дава възможност за избор между шест авторски предавания, които общественият оператор БНТ продуцира и излъчва по своите канали, тъй като той е лидер на телевизионния пазар. Като седма възможност респондентите могат да посочат, че не следят нито едно от изброените. Резултатите сред анкетираните лица показват, че „Библиотеката” по БНТ 1 се гледа от 26% от респондентите. 32% от анкетираните предпочитат предването „Култура.БГ”. Не е изненадващо, че в известна степен то е по-предпочитано заради своя по-общ културен, а не толкова специфичен литературен характер. Разлика от 6% не е фрапираща или определяща. Освен предавания за култура за своя основен канал, общественият оператор произвежда и за БНТ 2. 8% от респондентите следят предаването „Арт стрийм” по БНТ 2, 6% гледат „Рецепта за култура” по БНТ 2, което може да се свърже с персоналния имидж и лична популярност на водещия – Юрий Дачев, който освен драматург е преподавател в НАТФИЗ „Кръстю Сарафов”. 4% от

⁷ Към Въпрос №8 има възможност респондентите ръчно да добавят други предавания, които следят. Интересна, но не неочаквана тенденция е, че освен родни медии и източници, респондентите предпочитат и чужди медии за култура.

⁸ В центъра на изследване на настоящата разработка са предаванията „Библиотеката” и „Култура.БГ” по БНТ 1, които са част от дисертационно изследване. Прието е ограничение при селекцията на предавания, които са включени в допитването на принципа на централизиране на културата, която се произвежда в София и Пловдив. През 2019г. гр. Пловдив е Европейска столица на културата. На фокус също са събитията в големите областни градове, които екипите на предаванията по БНТ селектират и излъчват като обхват в гр. София. В допитването не са включени програмите за култура, които произвеждат регионалните телевизионни центрове, въпреки своето многообразие от теми и обекти, защото са по-специфични за региона, който отразяват и са с по-малък обхват на зрителския интерес.

анкетиранияте посочват предаването „60 минути за култура”, 2% „Ашиф” по БНТ 2. 22% от респондентите посочват, че не гледат никое от изброените телевизионни предавания. Това е висок процент и същевременно може да се достигне до извода, че предаванията, които БНТ продуцира за култура са гледаеми и имат своя постоянна, макар и не толкова масова аудитория.

„Ако гледате предаването „Библиотека” по БНТ 1, моля посочете колко често⁹?” (Фиг. №14). 40% от респондентите посочват, че го гледат веднъж месечно. 32% от анкетиранияте го проследяват два пъти в месеца. 28% всяка седмица. Това очертава картина на гледаемостта в настоящто допитване, което показва, че има интерес към предаването „Библиотека” по БНТ 1. **„Ако гледате предаването коя част от предаването „Библиотека” по БНТ 1 харесвате?”¹⁰ (Фиг. №15).** 30% от респондентите посочват, че харесват темите в предаването. На второ място с 27% анкетиранияте отбелязват дискусии в студиото. Следва разговорът с госта/гостите в студиото (26%). Близките резултати на този и предходния отговор показват, че при определянето на предпочитанията отново изпъква силно персонализиращият елемент. В разглеждания случай той е свързан по-скоро със самите телевизионни участници, тяхното присъствие, репутация, авторитет, име, а не толкова с конкретни журналисти или водещи. Тематиката на репортажите (11%) също изпреварва като процент водещият/водещите (присъствието му/им; начинът на водене) (6%). Това отново потвърждава горната теза. **„Ако следите предаването „Библиотека” по БНТ 1, по какъв начин го гледате?” (Фиг. №16).** Интересна тенденция е, че въпреки разпространените хипотези за спада в гледането на телевизия, в изследвания случай се запазва следенето по традиционния и утвърден начин. Най-много респонденти (47%) посочват, че гледат „Библиотека” по БНТ 1 чрез телевизионен приемник в реално време. Това остава предпочитан начин не само заради своя колективен елемент, както и удобството на по-големия екран, но и заради по-ясната визия, която прави по-различими гостите и открито предлаганото

⁹ Специално обособен въпрос, насочен пряко към респондентите, които гледат предаването „Библиотека” по БНТ 1.

¹⁰ Към Въпрос №10 има възможност респондентите могат да добавят друга част от предаването, която харесват. Те посочват: препоръки за нови заглавия, както и концепцията на цялото предаване.

съдържание. На второ място 27% от анкетираните отбелязват, че следят предаването на запис от смарт устройство (таблет или телефон) или от компютър/лаптоп онлайн. Следва от телевизионен приемник на запис (15%) и в реално време от смарт устройство (таблет или телефон) или от компютър/лаптоп 11%. Друга интересна тенденция, която се откроява в анализа е, че чрез общите съчетания отново се запазва доминацията на гледане на предаването чрез традиционен начин от телевизионен приемник. Общият им сбор както „на живо”, така и на запис е 62%. Общият сбор на следене чрез новите начини, които предоставят съвременните технологии от смарт устройство (таблет или телефон) или от компютър/лаптоп „на живо” и едновременно на запис, е 38%. **(Фиг. №17)**. Общите съчетания между възможностите за следене „на живо” на „Библиотеката”, които предоставят както новите технологии, така и традиционния начин е 58%. Този резултат показва, че гледането „на живо” остава ключово като възможност за набавяне на актуална информацията в реално време. Обобщените резултати при гледането на запис чрез двата начина е 42%. **(Фиг. №18)**.

„Ако гледате предаването „Култура.БГ” по БНТ 1, моля посочете колко често?” (Фиг. №19). Въпросът е насочен само към респонденти, които гледат предаването „Култура.БГ”. Макар да е дневно предаване, което се излъчва от понеделник до петък, 42% от анкетираните посочват, че го гледат веднъж седмично. Следва веднъж месечно (28%). 20% от респондентите го гледат през ден, а 10% всеки ден. **„Коя част от предаването „Култура.БГ” по БНТ 1 харесвате?”**¹¹ (Фиг. №20). Респондентите, които гледат предаването „Култура.БГ” посочват, че най-много харесват темите в предаването (36%) и дискусиите в студиото (24%). На следващите места анкетираните посочват разговора с госта/гостите в студиото (22%), както и репортажите (13%). На последно място с 5% респондентите посочват водещият/водещите (присъствието му/им; начинът на водене). **„По какъв начин гледате предаването „Култура.БГ” по БНТ 1 ?”** (Фиг. №21). С най-голям резултат от 55% респондентите посочват, че се информират за предаването от телевизионен приемник в реално време. Следва гледането му на запис от смарт устройство

¹¹ Към Въпрос №13 има възможност за добавяне на друга част от предаването. Анкетираните не изразяват допълнителни предпочитания за разлика от въпроса за „Библиотеката”.

(таблет или телефон) или от компютър/лаптоп с 23%. С почти близки един до друг резултати са отговорите: от смарт устройство (таблет или телефон) или от компютър/лаптоп онлайн в реално време (13%), както и на запис от телевизионен приемник (9%). Друга интересна тенденция, която се откроява в анализа е, че чрез общите съчетания отново се запазва доминацията на гледането на предаването чрез традиционен начин от телевизионен приемник. Общият им сбор на гледане както „на живо”, така и на запис е 64%. Общият сбор на следене чрез новите начини, които предоставят съвременните технологии от смарт устройство (таблет или телефон) или от компютър/лаптоп „на живо” и едновременно на запис, е 36%. **(Фиг. №22)**. Общите съчетания между възможностите за следене „на живо” на „Култура.БГ”, които предоставят както новите технологии, така и традиционния начин е 68%. Този резултат показва, че в гледането „на живо” освен притегателен елемент за зрителя, ключова остава възможността за набавяне на актуална информацията в реално време. Обобщените резултати при гледането на запис чрез двата начина е 32%. **(Фиг. №23)**.

„Кои от следните радио предавания за култура слушате?”¹² (Фиг. №24). 15% от респондентите посочват, че слушат предаването „Артефир” по БНР, Програма „Христо Ботев”. С равен брой анкетираните посочват, че следят: „Време и половина” по БНР, „Програма Христо Ботев” (6%); „Какво се случва” по БНР, „Програма Христо Ботев” (6%); „Нашият ден” по БНР, „Програма Христо Ботев” (6%). На следващо място респондентите посочват „Аларма” по БНР, „Програма Христо Ботев” (5%). „Часът на думите” по БНР, „Програма Христо Ботев” (7%). Бинар – платформа за култура, изкуство и музика към БНР (11%). 44% от респондентите посочват, че не слушат никое от изброените радио предавания включително: „Искам”; „Какво се случва” по БНР, „Програма Христо Ботев”; „Нашият ден” по БНР, „Програма Христо Ботев”; „Часът на думите” по БНР, „Програма Христо Ботев”. **„Колко често слушате изброените радио предавания?” (Фиг. №25).** Според честотата на слушане най-видимо се откроява отговорът „веднъж седмично (40%)”. На второ място респондентите посочват „веднъж

¹² Към Въпрос №15 има възможност респондентите да добавят друго радио/радиопредаване за култура, което слушат. Те посочват с еднакъв резултат от 13%, че слушат както други регионални и национални радиостанции и предавания за култура, така и подкастове. Този резултат, свързан с подкастовете, дава мотивация да се изследва конкретната проблематика.

месечно” (26%). Следват: „два пъти седмично” (15%); „през ден” (11%); „всеки ден” (8%). **„Как ги слушате?” (Фиг. №26).** С най-висок резултат е слушането от радио приемник в реално време с 47%. С еднаква стойност са отговорите: от смарт устройство (таблет или телефон) онлайн в реално време (22%), както и на запис от смарт устройство (таблет или телефон) (22%). На последно място в класацията с 9% е чрез повторенията им от радио приемник. Получените резултати показват, че слушането на радио предавания в реално време е предпочитано, макар реципиентите да използват различни устройства за слушане. Интересна тенденция е, че се запазва слушането на радио предавания чрез класическия начин, въпреки усиленото навлизане на новите технологии. Сбор от слушанията: от радио приемник („на живо” и на запис) 56%; от смарт у-во („на живо” и на запис) 44%. **(Фиг. №27).** При слушането на радио отново ключова роля има слушането „на живо”. Запазва се предпочитанието в реално време, като сборът от начините (чрез радио приемник и смарт у-во) е 69%. Слушането на повторения от двата начина (чрез радио приемник и смарт у-во) е 31%. **(Фиг. №28).**

„Информирате ли се от някои от следните сайтове за култура?”¹³ (Фиг. №29). Възможност за избор между осем от най-популярните сайтове за култура. Може да се посочи и вариантът „Не се информирам от нито един от посочените сайтове”. С най-висок резултат респондентите определят: „Площад Славейков” (27%); „Култура.БГ” (21%); „Под моста” (12%). Следват: „Кафене.БГ” (9%); „Тетрадката” (7%); „Артация” (6%); „Лира.БГ” (5%); „Импresiо” (4%). 9% от анкетираните посочват, че не се информират от нито един от посочените сайтове. **„Колко често ги посещавате?” (Фиг. №30).** С най-голям резултат е отговорът: веднъж седмично (28%); веднъж месечно (21%). Следват с близки резултати: всеки ден (18%); два пъти седмично (19%); през ден (14%). Получените данни насочват, че сайтовете се установяват трайно като средство за осведомяване сред анкетираните.

Какво е отношението Ви към смесване на културни теми заедно с по-небрежни лайфстайл новини в рамките на едно предаване или слот? (Фиг. №31). Дава се

¹³ Към Въпрос №18 има възможност респондентите ръчно да добавят друг сайт/онлайн медия или фейсбук страница за култура, от които се информират. Посочват се официални сайтове на: театри, опери, галерии, както и разнообразни лайфстайл списания.

възможност за избор между два отговора. Респондентите категорично посочват с 53%, че не одобряват подобно смесване. Получените резултати насочват, че анкетираните се интересуват и търсят създаване на съдържание, свързано с култура, което да бъде на високо ниво. 47% от тях одобряват този вид комбинация и смесване, тъй като нямат нищо против него. Изводът е, че има публика и за двата вида съдържание, защото аудиторията има различни интереси и нагласи. Хибридността на жанровете между културни теми с небрежни лайфстайл елементи или *инфотеймънт*, както смесване на висока култура, понякога с пародиен или комедиен оттенък, се излъчва и продуцира от част от съвременните телевизионни частни медии. Приема се, макар това да не е висока форма на култура. Като пародия се определя: „Бурлескова или гротескова имитация на сериозно произведение.” (Омон, Мари 2009: 168). Вероятно това е една от последиците на съвременната дифузия на жанрове в журналистиката. Все пак е редно стремежът на медиите да бъде насочен към произвеждането на съдържание с високо ниво на култура, защото освен информационна и развлекателна, телевизията има и образователна функция. Тя е призвана да показва високи образци и примери, а това не бива да се забравя. Не е редно целенасочено да се принижавя, като се произвежда продукт и/или полупродукт с ниско качество и съмнителна стойност, които служат за еднократна употреба, обречени на мимолетност и ще отмрат във времето.

„Информирате ли се от някои от следните специализирани сайтове за литература?”¹⁴ (Фиг. №32). Сред най-четените сайтове в допитването анкетираните посочват: „Литернет” (27%) и „Пъблик Репъблик” (8%), които са едни от първите създадени сайтове за литература. В известен смисъл са новаторски за своето време. Сайтът „Аз чета” се появява сравнително по-късно с горните два. Той „завоюва” 30% от вниманието на респондентите. Най-голям е резултатът при отговора: „Не се информирам от нито един от изброените сайтове” (35%). Сравнително високият резултат на този въпрос показва, че в съвременните условия на развитие и динамика, освен сайтове, респондентите се запознават с литературно съдържание от други източници. Като цяло

¹⁴ Към въпроса има възможност респондентите да добавят други специализирани сайтове за литература. Анкетираните посочват както строго специализирани, така и издания, които предлагат друга тематика, свързана с култура и изкуство.

сайтовете се отличават с редовна посещаемост, тъй като общият дял на информиране от тях е 65%. **„Колко често ги посещавате?”**¹⁵ (Фиг. №33). С най-голям резултат респондентите посочват отговорите: веднъж седмично (33%) и веднъж месечно (26%). Следват: всеки ден (15%); през ден (13%); два пъти седмично (13%). Получените резултати обосновават формирането на различни навици, които аудиторията има и следва при информирането си за култура и литература.

„Информирате ли се от някои от следните специализирани блогове за литература?” (Фиг. №34). Този въпрос е включен в изследването, защото блоговете са един от съвременните начини за информиране. Свързват се с в известна степен с лидерите на мнение и персонално влияние, които съответният пишец има върху своята аудитория. Ключово в случая е, че анкетираните, които се информират от блогове, са с общ висок дял (57%). Резултатите посочват, че те посещават определен блог, т.е. у изследваните респонденти вече е установен навик за следене и набавяне на литературна информация чрез новите средства. Несъмнено те са в комбинация с други традиционни начини и медии, както сочи изследването. Най-много от анкетираните се информират от: „Книголандия” (19%) и „Библиотеката” (17%). Следващите блогове са с близки резултати, като разликата между тях е само няколко процента. Тя не е от определящо значение. „Четиво” (7%); „Книжен Петър” (6%); „Книжни криле” (4%); „Хрисиландия” (2%); „Тази книга” (2%). 43% от респондентите посочват, че „не посещават нито един от изброените блогове” и/или „не си информират от блогове за книги”, защото следват други източници. **„Колко често ги посещавате?”** (Фиг. №35). Въпросът е насочен към тези респонденти, които се информират от блогове за литература. 37% от анкетираните посещават блогове веднъж седмично. 35% веднъж месечно. В допитването се открояват отговорите: през ден (12%); два пъти седмично (9%); всеки ден (7%).

„Информирате ли се от някои от следните специализирани влогове за литература?” (Фиг. №36). В съвременните условия се появяват нови типове комуникатори. Необходимо е да се прецени „доколко те и съдържанието, което разпространяват, могат да бъдат припознати като медии.” (Райчева 2016: 95). Необходимо

¹⁵ Въпрос само към респонденти, които са посочили, че посещават изброените издания.

е отговорност и качества, за да се спазват журналистическите стандарти и етика при продуцирането на съдържание. 63% от респондентите не посещават нито един от изброените влогове. Това не означава, че не се информират за книги от други източници. 12% от анкетираните се информират от „С книги под завивките“. Само с 1% разлика е влогът „Четат ли двама“ (11%). В този смисъл има приблизително равенство между тях. Следват: „Не бъди посредствен“ (7%); „Book a door“ (4%); „Booksattack“ (3%). Интерактивността оказва все по-голяма роля и значимост в съвременния диалог между медии и аудитория. Все повече нараства т.нар. „self made content“, генерирано от реципиентите авторово съдържание, което медиите използват в поддръждането на своите новинарски обекти. Скот Лаш нарича това „култура на потоците“ чието съдържание е съставено от „информация, комуникация, образи, пари, идеи, технологии.“ (Цит. по Личева 2010: 62). **„Колко често ги посещавате?“¹⁶ (Фиг. №37).** Анкетираните лица, които се информират от влогове за литература, посочват отговорите, които се открояват най-много: веднъж месечно (45%), както и веднъж седмично (37%). С равен резултат са отговорите: всеки ден (7%) и два пъти седмично (7%). В края на класацията е отговорът през ден (4%).

„Следите ли някой от следните подкасти за изкуство и култура?“ (Фиг. №38). С най-голям резултат от 12% респондентите посочват, че се информират от подкаста „Хеликон радио“. Той е собственост на една от най-големите вериги книжарници в България – „Хеликон“¹⁷. Той е най-дълго време на пазара. Следователно има възможност да се утвърди и популяризира сред реципиентите. На второ място в допитването е „Арт каст“ (11%), следван от „Камък, ножица, хартия“ (7%). В края на класацията е „Книжният подкаст“ (4%). Като последен е „Несвъртък с Пламен Сивов“ (2%). 36% от анкетираните слушат подкасти. Те са малцинство в сравнение с останалите 64%, които посочват, че не посещават нито един от изброените подкасти и/или не се информират от подкасти. Въпреки тези факти, получените резултати очертават тенденция за слушане на подкасти за

¹⁶ Въпросът е само към респонденти, които посочват, че се информират от влогове.

¹⁷ Освен „Хеликон радио“ веригата има собствен сайт „Лири.БГ“. В него присъства класация за продажби и нови книги, като се публикуват актуални новини, свързани с култура и литература, както и предстоящи събития и инициативи като срещи с автори, дискусии и др., които книжарницата инициира и провежда. Като още едно средство за комуникация, веригата предлага безплатен хартиен каталог тип списание, в което публикува споменатата информация за: актуални новини, свързани с култура и литература, предстоящи събития и инициативи.

култура и литература. Възможно е за напред тази тенденция да се увеличи или да се запазят досегашните стойности. Това би могло да се разясни допълнително при бъдещо проучване. **„Колко често ги посещавате?”**¹⁸ (Фиг. №39). 54% от анкетираните се информират веднъж месечно от подкасти. 23% от анкетираните ги посещават веднъж седмично. Следват отговорите: два пъти седмично (19%) и през ден (4%).

„Откъде научавате за предстоящи заглавия и/или интересни, вълнуващи, стойностни книги?”¹⁹ (Фиг. №40). С най-висок резултат респондентите посочват, че се информират от приятел/познат (18%). Тук ключов е лидерът на мнение и доверието, което се изгражда. На второ място анкетираните отбелязват онлайн медии (16%). Тъй като голяма част от участниците в допитването са потребители на социалната мрежа, общият процент, от който разбират за книги е доста голям (43%). Той включва: фейсбук страница на конкретно издателство (14%); фейсбук събитие (15%); фейсбук страница или сайт на съответното място, на което ще се проведе премиера на книга (13%). Въпреки, че не е доминиращ, но е преобладаващ фактор, може да се каже, че социалната мрежа Фейсбук играе ключова роля при презентирането и популяризирането на предстоящи събития, свързани с книги. Не бива да се подценяват традиционните електронни медии (радио и телевизия) като източник на подобна информация, защото 10% от участниците посочват, че се информират от тях. 10% от респондентите посочват, че се информират от сайта на конкретно издателство. Е-mail маркетингът също има роля, макар и минимална в процеса на осведомяване, защото 4% посочват, че научават за нови и предстоящи книги от пощенски онлайн бюлетин на конкретно издателство.

„Колко често посещавате събитие с културна насоченост?” (Фиг. №41). Продуцирането и отразяването на културно съдържание в медиите има пряко отношение към посещението на такъв вид събития. Това оказва въздействие и има значение при

¹⁸ Въпросът е към респондентите, които се информират от влогове.

¹⁹ Към въпроса има възможност за добавяне на друг източник. Респондентите посочват: други социални мрежи; традиционни масмедии (вестници, телевизия, радио); мултимедийни платформи като YouTube; Фейсбук групи; нови медии – сайтове; сайтове за безплатни книги като „Читанка”; на място в книжарница и/или библиотека; хартиен каталог като „Хеликон” и др.

популяризирането им. В проведеното проучване респондентите посочват с най-голяма честота, че посещават събитие с културна насоченост веднъж месечно (39%). Следват: веднъж седмично (24%); веднъж на три месеца (18%); веднъж на шест месеца (14%). В края на класацията са: веднъж годишно (3%), както и не посещавам (2%).

След проведеното изследване могат да се открият следните изводи:

- Откриването на културни новини е приоритет за преобладаващата част от анкетираните. Откроява се взаимовръзка (10%) между целенасочено потребление и откриване на културно съдържание от респондентите с подчертана насоченост и интереси. Потвърждава се *корелацията* „област на интерес”-култура. Образованието в сферата на хуманитарните науки (54%) е определящо при търсенето и потребяването на културна информация. Получените резултати показват, че има интерес от страна на реципиентите за обособяването и въвеждането на отделна, редовна културна новинарска емисия, (90% „Да”), която обхваща акцентите, най-важното и актуално от сферата на културата (изкуство, литература, музика) в България и в международен план. Тя ще има вероятна бъдеща гледаемост. Интерес към нея има от различни възрастови групи. Това не е свързано с образователен ценз, макар преобладаващо при анкетираните да е висшето образование;

- Съвременното потребление на информация е: динамично, прагматично, насочено към бързото осведомяване, в което има развлекателен или силно привличащ вниманието елемент. Има взаимовръзка между потреблението на традиционните електронни медии (телевизия и радио) и Интернет в аспект на културно осведомяване. Голяма част от произведеното медийно съдържание за традиционните електронни медии (телевизия и радио) в преобладаващите случаи се транслира най-вече в сайтове, мултимедийни платформи, социални мрежи в оригиналния си вид, без видима промяна, съкращаване или монтаж. Еднакво предпочитан вид при потреблението на новини с културна насоченост са вариантите: писмен (31%) и аудио-визуален (31%), както и комбинацията от писмен и аудио-визуален (28%). С еднакъв процент са отговорите: аудио (5%) и комбинация от писмен и аудио (5%). Това се определя не само от спецификата и динамиката на 21. век, но и от силното влияние, което има *конвергенцията* при създаването на медийни продукти;

- Краткостта е един от основните фактори при структурирането на съдържание. Необходимо е да бъде изведена на преден план. Чрез нея се формира въздействащ, характерен, достъпен и разбираем изказ (основен принцип при построяването на информация в телевизията). Краткостта се свързва с характеристиките на съвременния реципиент, който може да потребява и обработва голямо по обем количество информация, но на малки части, разположена в един до три-четири, максимум до пет абзаца. Необходимо е поднесената информация да е на достъпен и разбираем език, без това да принижавя реципиента или омаловажава поднесеното съдържание. Необходимо е информацията да достига бързо, лесно, без особено усилие или инвестиране на много време. Това, което се предлага в частните телевизионни медии като културно съдържание не бива разпознавано от реципиентите като такова. Вероятно, защото е смесица от лайфстайл, инфотейнмънт или има комични и пародийни елементи. Има публика за двата вида съдържание, защото аудиторията има различни интереси и нагласи – една част не харесва смесване на културни теми заедно с по-небрежни лайфстайл новини в рамките на едно предаване или слот, а другата е на противоположното мнение. Необходимо да се запазят предаванията, които са с чисто културна насоченост, без съчетание на други жанрове или пародиен елемент. Целта е да има разграничение, защото това е коректно към аудиторията;

- Изследването регистрира новите начини за културно и литературно осведомяване чрез нови медии, блогове, влогове, както и подкастове, но на този етап се запазва преобладаващият и предпочитан начин за информиране от традиционните електронни медии: радио и телевизия. Като средство за осведомяване за литература специализираните сайтове се отличават с посещаемост. Разпознаваеми са и открити сред реципиентите. Това е видно от общата картина на резултатите за честота и начини на осведомяване от тях. Общият дял на информиране от литературни сайтове е 65%, което показва, че реципиентите използват комбинация от начини и средства, за да се информират за литература. Макар и на този етап влоговете да не са установено средство за добиване на литературна информация, тъй като общият дял за осведомяване от тях е 37%, вероятно в бъдеще ще се развиват и ще привличат все повече почитатели. Блоговете се свързват с лидерите на мнение и персонално влияние, които съответният автор има върху своята аудитория.

В заключение могат да се изведат три актуални тенденции:

Полето, на което се намират съвременните медии, комуникации и аудио-визуални услуги не е еднозначно. Вероятно съвсем скоро ще има кардинална промяна. Необходимо е, при създаване на съдържание с културна насоченост, определящи да бъдат: журналистическите стандарти, етика, както и отговорността към аудиторията. Да се отчита също: спецификата на съвременната *медийна еко система*, динамиката на отношенията и общуването; навлизането на културата на краткостта, опосредствана от новите информационни технологии, социални мрежи и чатове; хибридизацията; *конвергенцията*; фрагментираната реалност, която създава различни реципиенти – със свои предпочитания, нагласи, търсещи и потребяващи различно медийно съдържание и тематика. Създаването на културни обекти, теми и съдържание имат както информационна, така и образователна функция. В определени случаи е възможно частично да се прояви и хедонистична. Съчетаването им прави много трудна задачата да се създаде качествено предаване, което да покрива тези изисквания и критерии. Както посочва доц. Иванова: „образователните функции на телевизията се трансформират в т.нар. нови медии.” „Интернет средата е основен образователен и информационен център.” (Иванова 2008: 86);

Обществените оператори БНТ и БНР са лидери на медийния пазар по производство на авторски културни предавания и програми. Продуцираното от тях съдържание се отличава с: актуалност, разнообразие на теми и гости, както и високо качество. То е основна черта и характеристика на техния професионализъм и традиции в областта на културната журналистика. Не само се задава посоката като символ на професионализъм и развитие на културната журналистика в България, но и се дообогатява, като същевременно се спомага за създаване на професионалисти в областта на журналистиката и медиите. Общественото очакване към увеличаване на тяхната популярност и влияние, чрез висока гледаемост и рейтинг, същевременно повишава тяхната професионална отговорност към обществото за създаване и утвърждаване на високо качество и образци в литературната и културната област. В този смисъл медиите са призвани не да следват масовия поток и вкус, а да изграждат и утвърждават висок усет, вкус и възискателност към темите,

свързани с култура, изкуство, литература, защото те формират и дават облик на нацията. Показател и критерий са за нейното ниво и обществено развитие;

В епохата на Интернет ясно се оформят предпочитанията на младите хора към платформите за споделяне на аудио-визуално съдържание. БНТ и БНР имат по-голяма роля и значение от всякога. В този определящ етап, ключово е, че обществените оператори могат да бъдат балансир в този обемен, разнопосочен и разностранен поток от информация. Това може да бъде постигнато освен чрез високото качество и съдържание, което предлагат, но и с помощта на новите технологии и въвеждането на новаторски предавания и програми в БНТ. Ключовото в случая е това да се реализира през професионализма, който се базира на опита на тези медии – през 2019г. БНТ навършва 60 години (7.11.2019г.), а БНР – 84 години (25.01.2019г.). Още в първите си години радиото в България участва активно в „развоя на българската култура, израства с нея като неделима нейна част.” (Иванова 2008: 85). БНР също се превръща в пазител на културата, времето и традицията. Това се случва и чрез продуцирането и създаването на специализирано музикално съдържание от нейните разнообразни оркестри и смесени хорове. Освен, че записват музика, те изнасят концерти, с което изпълняват функцията да популяризират културата. БНТ предоставя различни гледни точки, разнообразие от новини, които не могат да се чуят по другите медии заради презентирането на криминални обекти. Чрез новата визия и формати в БНТ съжителстват нишови предавания, каквито са установени по закон и интересни нови заглавия, насочени както към младежка, така и към всички сегменти от аудиторията, което дава заявка, че телевизията върви в посока на баланс, усъвършенстване и надграждане на традициите, които има. В този смисъл изпълнението на културната и образователната функция на БНТ изискват професионализъм и отговорност, затова те се превръщат в мисия. Като естествено продължение на тях и тази линия е въвеждането на самостоятелна културна новинарска емисия, необходимостта от която се откроява в проведените изследвания. В бъдеще би могло БНР също да обособи своя самостоятелна новинарска емисия за изкуство.

Цитирана литература

Джонев 2004: Джонев, С. *Социална психология. Изследователски дизайн. Статистическа обработка – SPSS. Интерпретация т.5*, София: Софи-Р, 2004.

Иванова 2008: Иванова, П. *Телевизионни жанрове. Теория, методи, модели*. София: УИ Св. Кл. Охридски, 2008.

Личева 2010: Личева, Ам. *Политики на днешното*. София: Сиела, 2010.

Маринов 2012: Маринов, В. *Мултимедийният мюзрум в България*. Велико Търново: Фабер, 2012.

Нилсен атмосфер 2019: Нилсен атмосфер. *Информационен бюлетин. Тв аудиторията в България през м. август 2019г.* August, 2019. 01 May, 2020 <<https://www.nielsen-admosphere.bg/files/2019/10/Nielsen-Admosphere-Bulletin-August-2019-compressed.pdf>>.

Омон, Мари 2009: Омон, Ж. Мари, М. *Теоретичен и критически речник на киното*. София: ИК Колибри, 2009.

Райчева 2016: Райчева, Л. *Феноменът телевизия – трансформации и предизвикателства*. София: Тип-топ прес, 2016.

Стойков 2010: Стойков, Л. *Инфотеймънт: другото име на медийното развлечение*. 04 January, 2010. Медии и обществени комуникации. 01 May, 2020 <<https://media-journal.info/?p=item&aid=72>>.

Форест 2001: Форест, Ф. *50 ключови думи на съвременната обща култура*.

София: ИК Кибеа, 2001.

„Coverage of cultural topics and objects in traditional electronic (radio and television) and new media”

Irina Todorova,

PhD Candidate, Department of Communication, Public Relationship and Advertising,
Faculty of Journalism and Mass Communication, Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Abstract: The focus of the research is the media coverage of culture in the traditional electronic (radio and television) and the new media. It is analyzed to what extent the latter are a continuation of the former in the modern digital environment; what is the attitude of the recipients to the high level of cultural content produced by the established public broadcast media, as well as to what extent the presented content related to culture in the private electronic media is recognized as such by the respondents. The research includes the identification of the modern and preferred sources of cultural information of the respondents.

Keywords: investigation, online, offline environment, traditional, new media

МЕДИЕН КОРПУС

“ALTERNATIVATA” с Генка Шикерова - 14.05.2020 г.

Етикет на записа: медии, телевизионно публицистично предаване, интервю на Миролюба Бенатова в предаването “ALTERNATIVATA”

Дата на излъчването: 14.05.2020 г.

Основна тематика: председателят на Националния оперативен щаб за борба с коронавируса ген. Венцислав Мутафчийски коментира управлението на казусите по време на кризата в България

Допълнително засегнати теми: данни за заболяемостта, епидемични мерки, страх в обществото

Участници:

Миролюба Бенатова: пол – Ж; професия/занимание - журналист, репортер, шофьор на такси; образование – висше, спортно – елегантно облекло;

Венцислав Мутафчийски: пол – М; професия/занимание – лекар – хирург, български генерал, началник на ВМА, образование – висше, официално облекло;

Ситуационен комплекс: заседателна зала във Военномедицинска академия с голяма дървена маса по средата, на заден план – дървена ламперия по стените, в центъра на кадъра високо стайно растение, част от екран на стената, клавиатура вдясно от растението. Зад масата са разположени диагонално двата стола на събеседника и репортера. Двамата са разположени на около 2 метра един от друг – отляво интервюираният В.М., отдясно - репортерът М.Б.

Ситуационна тоналност: По време на разговора се наблюдават две от тоналностите по скалата на Ризел – Тарасов – Лендел ((определя се по скалата на Ризел-Тарасов-Лендел (Леонтьев, Сорокин, Тарасов 1977, 194; Виденов 1979, 30) – служебна – спонтанно–неутрална тоналност и фамилиарна тоналност.

Транскрибирал: Албена Колчакова, специалност „Реклама и публична комуникация”, ФЖМК

Дата на транскрипцията: 25.05.2020 г.

Продължителност на транскрибирания откъс: 8 минути и 13 секунди

Линк към записа в интернет:

https://www.youtube.com/watch?v=n37l1pgo1wA&feature=share&fbclid=IwAR1lqszw2U7bBSNEUTDwLipjDo_ntxVDMybHDkhOfFDSqBlJI62UCEJ50eA (14.05.2020 г.) (от 48:26)

https://www.youtube.com/watch?v=oTYxLbz9qwQ&fbclid=IwAR2Gwdinah_D_jSkNw8Cy7cSOjF1afNCGXDzeCYOlulrrZl8eumXCAcV7NE (от 15:20)

Транскрибиран текст

М.Б.: днес когато вече сме в ситуация в която влизат хората в болници и имат право да си възобновят планови операции [...] *(поглежда ту към листа, ту към Мутафчийски, маха с ръка, държаща химикалка)*

В.М.: те отдавна са възстановени плановите операции /не от днес *(подпира си главата отдясно и леко притиска слепоочията, подпрян на десен лакът върху масата)*

М.Б.: оказва се обаче че всъщност няма правила/ как това да се случва

В.М.: а за какво са мениджърите на болниците *(мести дясната си ръка от слепоочието и сочи към Бенатова, полуизлегнал се е назад в стола)*

**монтажна лепенка*

М.Б.: получи се сигнал от една дама тя пък е пристигнала / която е в тежко положение защото е инвалид / пристигнала е за планов прием в мвр болница вчера разказахме [...] *(Мутафчийски е подпрян на масата с ръце върху нея и хванати една в друга)*

В.М.: въпросът ви е към мвр болница / следващият въпрос [---] *(пръстите на ръцете му са преплетени и ги движи)*

М.Б.: нейният случай // тук искам да изясним самия казус [...] *(движи ръцете си нагоре-надолу)*

В.М.: няма какво да изясняваме за мвр болница нямам нищо общо с мвр болница (*поклаща глава и поглежда настрани, десният му палец се движи*)

М.Б.: има ли изискване / да се изисква пср / срещу прием в болница (*енергично клати глава*)

В.М.: няма изискване да се изисква

М.Б.: а според вас трябва ли да има // така централно направени правила (*поглежда към листовите пред нея и ги помества*) които вие като ръководител на щаба и самият щаб да изготви препоръки към болниците [...]

В.М.: не това е работа на министерството /на главния / здравен инспектор (*движи тялото и пръстите*)

**монтажна лепенка*

М.Б.: смятате ли че от гледна точка на борбата с коронавируса е адекватно да се иска при прием / на хора за планови операции или лечение входящ пср с негативен резултат който пациентът сам да си е платил (*Бенатова поглежда към листовите, Мутафчийски за секунда поглежда нагоре вдясно*)

В.М.: не ми е известно за такава практика

М.Б.: за такава практика сигнализират пациенти в мвр болница [...] (*Бенатова движи глава нагоре-надолу*)

В.М.: има си контролни органи към министерство на здравеопазването (*закашля се, вдигайки ръка към устата*) към което могат да се отнесат (монтажна лепенка) всеки мениджър на болница има глава на раменете и трябва да отговаря за своите действия както аз отговарям за своите като директор на тая болница (*в този момент показват кадри на сградите на Министерски съвет от По света и у нас на БНТ*)

М.Б.: излезе едно проучване че вие имате 60% одобрение [...]

В.М.: това въобще // аз съм го казвал и друг път това все едно да сравняваме ябълки с круши (*дотук думите на Мутафчийски са покрити с кадри на Министерски съвет*) това е

ситуационен рейтинг който няма нищо общо с политическия рейтинг ако искате това да ме питате [...]

М.Б.: не / не исках тва да ви питам

В.М.: ми значи 60% все пак са ми повярвали като контрапункт на вас (*върти пръстите на ръцете си, които са почти под масата*)

М.Б.: а как разбрахте че аз не ви вярвам (*Бенатова е подпряла главата си с лявата ръка и гледа Мутафчийски*)

В.М.: (има монтажна лепенка) // трябваше да ви обяснявам около седем пъти (*Мутафчийски движи глава настрани*) как се измерва пикът и смъртността (*в този момент пускат кадър на пенсионер, който преминава през ограничителна лента*)

М.Б.: а защо толкова много държахте/ парковете и планините да не бъдат достъпни (*целият въпрос е зададен под кадъра с пенсионера, който преминава през ограничителната лента*) [...]

В.М.: не съм пожелал аз [...]

М.Б.: имам предвид щаба / защо щабът седеше твърдо на тази позиция (*въпросът е „покрит“ с кадри на полицаи, който разговаря със семейство пред магазин*)

В.М.: ами защото нашите паркове обикновено (*почесва се с пръст по слепоочието*) се използват за пиене на бира от определени групи хора // (усмихва се и я гледа) // а по време на карантината може да видите/ източната част на плана планина / беше едно поле за барбекюта от големи тумби от хора (*усмихва се леко*)

М.Б.: тези големи тумби от хора и тези излизащите дето по сметки пак не са чак толкова много / ли бяха виновни за така наречения пик (*Бенатова липсва в кадър, въпросът е покрит с картина от КПП – полицаи проверява хора в автомобил и ограничителни табели върху временни ограждения с надпис: Внимание: поставено устройство за принудително спиране на ...*) // или // тестването айде така да го кажем

В.М.: първо не съм обвинявал никой даже аз благодарих на 99 процента от българите и това много добре си го спомням аз имам услужлива памет все пак какво говоря

(Мутафчийски в началото поглежда в негово ляво и върти пръстите на двете си хванати в юмрук ръце, които са разположени под масата) на 99 процента от българите съм благодарил не съм благодарил на 1 процент които не спазват и сега не спазват никакви правила (прави жест с лявата си ръка встрани)

М.Б.: остана усещането че не одобрявате това движение между градовете [---]

В.М.: остана усещането след активна медийна кампания в това отношение

М.Б.: а пък господин борисов благодари на медиите неколkokратно че много хубаво и коректно отразяват [...]

В.М.: о аз много пъти съм благодарил на медиите защото като контрапункт на това което си говориме / като се погледнат / ъ пак ще кажа / 95 процента от репортажите които се излъчват в медиите които са по-големи (Мутафчийски гледа ту към Бенатова, ту встрани, прави жест с едната ръка наляво) / по-гледаемите медии нали / без да искам да ви обиждам (поглежда встрани) // а / но наистина се даваше реалната картина (върху тези думи на Мутафчийски се виждат кадри с полицейски автомобил от КПП)

М.Б.: при положение че не беше / забранено / защо трябваше да се / насажда чувство за вина по отношение на хората които напускат града (въпросът е покрит с кадри на полицаи и хора с предпазни костюми, които говорят с хора, Бенатова се появява в кадър само за последните четири думи и сочи Мутафчийски с лявата си ръка) // а в от друга страна / когато в някакви професионални системи се намери пробойна / да има толерантност или negliжиране на тая пробойна (отново върху въпроса се виждат кадри на човек с бял предпазен костюм, който подава листове на жена през ограда на двор с къща)[...]

В.М.: това няма такова нещо (продължават същите кадри, от с. Гара Орешец)

М.Б.: от една страна насъскване на нали хората / които пътуват [---]продължават същите кадри)

В.М.: аз не ги насъсквам вие ги насъсквате [---]

М.Б.: в разрешен в разрешен период [---]

В.М.: вие ги насъсквате и говорите небивалици по медиите (почесва се по слепоочията и ръкомаха с дясната ръка) абсолютно небивалици (ръкомаха и кръстосва ръцете) абсолютно небивалици до такава степен че направо [---]

М.Б.: кое е небивалица в коя медия кои ние (сочи към Мутафчийски с лявата си ръка)

В.М.: медиите вие включително и с вашите сега упорити въпроси в които говорим за пробойни в системата (ръкомаха с дясната ръка)/ системата която реши всичките проблеми (възходяща интонация и се навежда напред към масата в посока към Бенатова) които се явиха на / базата на други неща (Мутафчийски е приведен напред към Бенатова, ръкомаха и държи очилата си в ръка, тя е притиснала носа си с два пръста от лявата си ръка, докато го слуша) /монтажна лепенка/ вие искате да ви кажа какви са пробойните в тая система (ръкомаха с изнесено тяло напред)

М.Б.: това че много хора не можеха да стигнат до лекар [...] (в кадър е само Мутафчийски, който поставя очилата си върху папка на масата)

В.М.: защо да не можеха да стигнат до лекар [...] (Мутафчийски гледа с полу-отворена уста)

М.Б.: това че джипито не ги праща да ги тестват / никой не ги праща да ги тестват защото //

В.М.: ма чакайте [---]

М.Б.: пестяха ли се тестове или не [---]

В.М.: вие направихте / направихте ли си поне малко труд / да видите и в момента кои подлежат на тестване в германия (ръцете му са подпрени на края на пръстите и докосва ритмично масата с тях, гледа към масата, докато говори) в съединените щати / при нас са много по-широки критериите за тестване [...] (гледа към Бенатова и сочи с показалеца на дясната си ръка)

М.Б.: така е (в кадър се вижда само Мутафчийски)

В.М.: това ги го гарантирам това го няма никъде в света (жестикулира с дясната ръка с изпъната длан)

М.Б.: обаче те съществуват тези критерии за тестване [...] (*Бенатова жестикулира с ръцете към масата, Мутафчийски мърда с малкия пръст на дясната си ръка*)

В.М.: е

М.Б.: които бяха подадени още самото начало към джипитата които трябваше в синхрон с рзи да посочват кой къде да отида да бъде тестван при определени симптоми [...] (*в общ план са двамата, Бенатова жестикулира с ръце, докато говори*)

В.М.: да

М.Б.: и се получи така че имаше хора които подадоха сигнал че по някаква причина въпреки че са дори със симптоми / по описания широк списък /

В.М.: да

М.Б.: както казвате вие [...] (*Бенатова продължава да жестикулира, Мутафчийски държи двете си ръце заедно и движи само малкия пръст на дясната си ръка, докато я гледа*)

В.М.: да и (*Мутафчийски продължава да държи двете си ръце и да движи малкия си пръст динамично по показалеца на дясната си ръка, ритмично клати глава нагоре-надолу*)

М.Б.: не бяха тествани

В.М.: то това го преценява лекарят в болницата след като го консултира (*Мутафчийски вдига показалеца на дясната си ръка нагоре и после го сваля*)

М.Б.: това пробойна ли е

В.М. не [...]

М.Б.: и това е професионална преценка [...]

В.М.: абсолютно (*дясната му ръка е сгъната в лакатия и показалецът е полупрегънат*)

М.Б.: или пестене на тестове за определени периоди (*в кадър е само Мутафчийски*)

В.М.: абсолютно не е верно третото ви съждение въпреки че това е основата на въпроса ви [---] (*дясната ръка на Мутафчийски продължава да е сгъната в лакътя, от време на време разтваря показалеца*)

М.Б.: не е съждение а е въпрос [...] (*в кадър е само Мутафчийски, Бенатова не се вижда*)

В.М.: не това е основата на въпроса ви (*жестикулира с дясната си ръка*) а / но на ден / на денонощие във вма (*поглежда нагоре*) са консултирани по 100 120 човека

М.Б.: вие говорите други неща [---]

В.М.: в инфекциозна клиника (*пръстите на едната му ръка правят движения по другата му ръка*) [---]

В.М.: чакайте моля ви // това е пирогов това е в александровска болница / коя болницата искате да / ми покажете / в цяла България беше така [---] (*жестикулира и брои на пръстите си*)

М.Б.: а защо ми се карате [...]

В.М.: защото говорите глупости [...]

М.Б.: аз цитирах [---]

В.М.: обезценявате толкова труд който // [---]

М.Б.: не аз цитирам сигнали на [---]

В.М.: сигнали на кого (*посяга към папката, която стои вдясно от него на масата, докато гледа Бенатова в очите*)

М.Б.: цитирам сигнали на хора които бяха минали през тази система (*в кадър е Мутафчийски, който се обляга за секунди назад на стола*)

В.М.: сигнали // (*намества се на стола*) каква система сега (*навежда се и с едната ръка си и оправя панталона под масата и кръстосва крака*)

М.Б.: системата // българска / здравна система

В.М.: затова ли хората си дойдоха от испания за да се лекуват тука // затова ли си дойдоха от нидерландия за да се лекуват тука (намества се на стола, скръства ръце върху краката си и застава диагонално на Бенатова)

* монтажна лепенка

М.Б.: на база на какво и защо се получиха определени ситуации / в които хората възприеха че [---] (Бенатова допира енергично различни точки в тефтера пред нея)

В.М.: вероятно на субективен характер [---] (Гледа ту нагоре, ту към Бенатова, с ръце скръстени на скута)

М.Б.: са negliжирани

В.М.: най-вероятно на субективен характер (ръцете на Мутафчийски са прибрани една в друга, леко се поместват)

* монтажна лепенка

М.Б.: вие ще препоръчате ли като председател на щаба [...] (Мутафчийски е с изпълнати напред две ръце в началото на въпроса - заради монтажа не е ясно каква е оригиналната ситуация, Бенатова жестикулира енергично с лявата си ръка)

В.М.: няма какво да препоръчвам / какво да препоръчвам / че пациентите [...] (Мутафчийски поглежда нагоре и жестикулира с ръце)

М.Б.: директорите на болниците да не изискват пср за вход на планирани пациенти (през повечето време в кадър е Мутафчийски, продължава да жестикулира с ръце, тялото му е изнесено напред към масата)

В.М.: ама това не е моя работа (Мутафчийски разтваря дланите на ръцете си) // вие се объркахте съвсем (прави движение с тялото си, сочейки с две ръце успоредно напред)

* монтажна лепенка

В.М.: въпросите ви са към министерството на здравеопазването / какви въпроси имате [...] (след монтажната лепенка само дясната му ръка е изпълната и поставена на масата напред към Бенатова)

М.Б.: от министерството на здравеопазването ме изпратиха към министерски съвет [...] (*В кадър се вижда само Мутафчийски*)

В.М.: а това какво ме интересува като са ви пратили [...] (*жестикулира с дясната си ръка, в кадър е само той*)

М.Б.: вас вече ви броят към министерския съвет // явно

В.М.: изобщо това не вярно (*наклонява глава надясно и жестикулира с дясната ръка върху масата*)

*монтажна лепенка

В.М.: въпроси имаш ли още (*тялото на Мутафчийски е изнесено напред, дясната му длан е върху масата*)

М.Б.: вие какво очаквате отсега нататък да се случи (*Бенатова разлиства тефтера си, Мутафчийски е подпрял дясната си ръка на масата и жестикулира с нея*)

В.М.: очаквам да измрат много хора [...]

М.Б.: е

В.М.: яко да измрат (*тялото му е наведено напред към масата, прави движение с дясната си длан върху масата*)

М.Б.: а защо

В.М.: е ще видиш

М.Б.: добре защо / на база на какво (*Бенатова седи на мястото си, Мутафчийски тръгва да става от стола*)

В.М.: (*въздъхва*) на базата / драги / на това че // очаквам [---] (*Мутафчийски става от стола и сваля микрофона*)

М.Б.: тва са не е добре сега да свършва така интервюто (*Бенатова става и взима микрофона, който Мутафчийски ѝ подава*)

В.М.: не не ние приключихме (*една дума не се чува, Мутафчийски е прав, тръгва да излиза, Бенатова също е права*)

М.Б.: защо // е защо / защо са тая демонстрация бих я нарекла

В.М.: не бе нали аз ти казах / приключихме (*Мутафчийски излиза от вратата*)

„На кафе” – 12.03.2020 г.

Етикет на записа: медии, телевизионно развлекателно предаване, дискусия в „На кафе”

Дата на излъчването: 12.03.2020 г.

Основна тематика: Новата песен „За теб“ на Дара Екимова, посветена на нейния баща.

Допълнително засегнати теми: Корона вируса и мерките срещу него

Участници:

Гала: пол Ж, професия/занимание - журналист, образование – висше, ежедневно елегантно обекло – дълга рокля с черно-бяло райе;

Ива Екимова: пол Ж, професия – ПР, образование – висше, ежедневно-елегантно обекло – дълга цветна рокля;

Дара Екимова: пол Ж, професия – музикант, образование – висше, спортно-елегантно обекло – панталон и блуза с дънково яке.

Ситуационен комплекс (описание на обстановката и разположението на участниците): телевизионно студио с два големи фотьойла и един по-малък, в меко розово, подредени в П-образна форма, за да могат участниците в интервюто да бъдат с лице един към друг или полу-профил. Ниска кафена маса и килим в центъра на П-образното разположение на диваните. Цветя върху масата, които създават усещамне за домашна обстановка и уют, както и чаши с вода за гостите и водещата. Водещата Гала свои в края на левия диван, по-близо до своите гости. Гостите Ива и Дара Екимови стоят на централния дълъг диван по средата. Дара е по-близо до Гава (отлявата страна на водещата), Ива е непосредствено до Дара. Малкия фотьойл е празен.

Ситуационна тоналност (определя се по скалата на Ризел-Тарасов-Лендел (Леонтьев, Сорокин, Тарасов 1977, 194; Виденов 1979, 30):

/а/ възвишена (висока) тоналност;

/б/ служебна (неутрална) тоналност;

/б1/ част от служебната е спонтанно-неутралната тоналност;

/в/ фамилиарна тоналност;

/г/ вулгарната ситуационна тоналност.

Транскрибирал: Преслава Цачева, специалност „Реклама и публична комуникация”,
ФЖМК, Фак. №: 41214

Дата на транскрипцията: 31.05.2020 г.

Продължителност на транскрибирания откъс: 5 минути

Линк към записа в интернет: <https://www.youtube.com/watch?v=rQiQv5wi6is> (12.03.2020 г.), анализиран откъс - 1 мин и 25 секунди – 6 мин 25 секунти

###

Г.: така Дара / как си ти вълнуваш ли се от тоя коронавирус (*стои приведена над масичката за кафе и поставя цветята подарени от гостите върху нея, обръща глава към*

Д.) от това което се случва в цял свят притеснява ли те нещо или (*сяда на дивана и кръстосва крака*) като младите хора малко по (*маха с ръка*)

Д.Е.: ми какво да ти кажа тъъ (*преплита пръсти и слага ръцете си на коленото на кръстосания си крак*)...

Г.: ... леко гледаш

Д.Е.: честно казано преди няколко дни се развълнувах малко повечеее (*намества се и повдига глава*) / ааа след като разбрах, че вече го има в България (*прави жест с ръка*) другото което е че аз тряяше (*вдига лявата си ръка за малко и отново я поставя на коляното си*) да бътуваме с моя приятел в Румъния за неговия рожден ден и с една друга двойка (*усмихва се, прави жест с десната си ръка и леко накланя тялото си към Г.*) приятели щяхме да си изкараме супер забавно на спа щяхме да ходиме но до колкото чух (*прави пауза, поглежда надолу, повдига дясното си рамо*) ще затварят границата с Румъния / така чеее не са на добре нещата (*кима с глава и леко се навежда към Г.*) / но се опитвам да не се паникьосвам защото съм се научила че човек може да си създаде симптоми (*поглежда към Г. и се засмива*) на основа това което си мисли (*прави жест с лява ръка към главата си*)

Г.: да си внушаваш от притеснения...

Д.Е.: ...да (*кима*)

Г.: от сресове...

Д.Е.: ...да (*кима*)

Г.: Иве ти, защото аз със Мари съм се съм откачила постоянно й казвам мамо спри не излизай толкова (*протяга длани напред*) не се събирай с толкова много (*жестикулира и повторно с длани*) -

И.Е.: с...с... Абсолютно по същия начин реагирам и аз (*повтаря жестикулацията на Г.*) / тъъ нааа цялата тази истерия / въпреки че се опитвам и през посланията си в социалните мрежи (*изнася ръце напред и след това преплута пръсти пред гърдите си*) да вдъхвам спокойствие (*отново изнася ръце напред и след това ги поставя върху коляното на кръстосания си крак*) / но най се притеснявам за Дара сменя позата на си на дивана като

се намества по-близо до Д.) / и постоянно измий си ръцете / зимаш ли имуно стимулатори / пие ли си лимоните (повтаря една и съща жестикулация с изнесени напред ръце след всяко изброяване) -

Д.Е.: - пие ли си лимоните (усмихва се) –

И.Е.: - внимавайте със кучето (смее се) -

Д.Е.: - витамин ЦЕ (смее се) -

И.Е.: - витамин ЦЕ и въобще страшна истерия (изнася ръце напред) / но в крайна сметка (обляга ръце на дивана) трябва да бъдем отговорни и да направим всичко възможно да се предпазим ние / децата ни и възрастните ни роднини (клати глава)...

Г.: а нашата работа е тая да размахваме пръсти и да им казваме то все нещо (размахва двете си ръце в близост до лицето си) дано да дано да остава // много хубави неща предстоят за теб дете // първо аа сега на петък 13-ти е първото / много обичам този ден (усмихва се) -

Д.Е.: - на петък 13-тии между другото не знам (свива рамене) не разбирам хората / които имат негативна насока (изнася дясна ръка напред) към петък 13ти // на мен винаги ми е вървяло чукам на дърво (прави жест с ръка, имитирайки почукване върху главата си) // аммм пускам предстоящия си сингъл (поглежда Г. и се навежда леко към нея) / той се казва „За теб“ / много специално / много специален проект за мен / нещо което никой никога до сега не е виждал (поглежда Г. и кима с глава) и не предполага / защото самата аз ааа (поглежда нагоре) научих за съществуването на кадри/ които ще има в клипа само преди няколко дни / така че много емоционално и много вълнуващо и нямам търпение да го споделя със всички

Г.: Нямам търпение и аз да го видя / видях в инстаграм това което си пушнала благодариш на екипа / на доста хора

Д.Е.: (смее се) Да ааа -

Г.: - Вярвам, че се е получило нещо страхотно...

Д.Е.: между другото за първи път работя с изключително млад човек / казва се Пресли (прави нисък жест с ръка и обръща тялото и погледа си в противоположна на Г. посока) Пресли специални поздравии (навежда се леко напред) ааа създадохме музиката и текста за 20 минути (повдига рамене и поглежда към Гала) буквално (кима) / амм просто е наистина много / много от сърце и душа (кима, потрива лявата си ръка и отново повдига рамене)

Г.: да, да ооооо че хубаво // Иве ти чу ли тъ този нов проект (навежда се напред към Д.Е и И.Е.) и изобщо какво мислиш -

И.Е.: - естествено, естествено че го чух въпреки че аз се включвам на един по-такъв (прави жест с изнесени напред ръце премествайки ги от ляво на дясно в пространството) краен етап (кръстосва пръсти) / където трябва да се комуникира (прави жест с ръце) / така че моята работа ще започнее (намесва се на дивана и поставя ръце до тялото си) през ъмм следващата седмица (докосва косата си с дясна ръка и прокарва ръката си от главата до краищата на косата си) иии амм много вълнуващ проект наистина както за Дара така и за мен // тя..м може ли да издам малко... (усмихва се, поглежда към Д.Е. и докосва косата си с другата си ръка) -

Г.: - може сега пред мен можеш да издадеш всичко не я питай

И.Е.: (сmee се) ааам сега истината е че аз лично говорейки с нея и правейки всички тези хубави неща / които се случиха през изминалата година (жестикулира с ръце пред гърдите си) много се вълнувахме от това дали дали / тъъ на какъв език да пее / дали да е на английски дали да е на български (премества ръце на дивана) и така нататъка // в крайна сметка винаги съм я насърчавала да прави това което тя иска и това което идва от вътрешните ѝ емоции (посочва областта на сърцето и жестикулира с дясната ръка) и усешане за творчеството и тя все казва / не аз трябва да напиша песен на български защото само критики срещу мене за тоя английски и така нататъка и така нататъка (поглежда надолу) / и ето в крайна сметка появи се песен на български (поглежда към Г.) / тя е наистина много емоционална (кима многократно с глава) / текста извира дълбоко от душата ѝ (поглежда към Д.Е.) // казвам го защото винаги сме си говорили за това / ами сега какво да напиша / ми харесва ли ти тоя текст / ми сега кво да сложа / ми тука не знам

как да подхожда (жестикулира с еднакви ниски движения на ръцете при всяко изреждане)
и аз казвам / виж не го мисли (вдига ръце с разперени пръсти) няма нужда...

Г.: ...е добре не й ли помагаш в такива моменти нещо / не може просто ами квото... (*маха с ръка настрани*) -

И.Е.: - ами аз не мога да извадя / аз не мога да извадя от моята душа и да сложа в нейното (клати глава) / музиката е емоция и тя достига до хората не само слушайки я (вдига ръце до ушите си) а и усещайки я (сnižава ръце до сърцето и докосва гърди) / и когато видях вече текста и музиката заедно толкова съм плакала Да.. ааа Гала (усмихва се и притваря очи) / толкова е хубаво / толкова емоционално и толкова прочувствено и наистина (кима силно) -

Д.Е.: - и вокалния ми педагог също -

И.Е.: - излиза дълбоко от сърцето и душата

Д.Е.: вокалния ми педагог Далия също / когато я чу за първи път / ии седим и тя само
гледа в земята (*поглежда надолу*) и свършва записва и (*вдига поглед и се усмихва*) само я
поглеждам и тя сълзи й текат от очите (*свива рамене и се усмихва*) / амм надявам се да
въздейства по същия начин и на хората (*кимайки поглежда към Г.*)

Г.: сигурна съм у-урисвам я да е много успешна (посочва с два пръста към Д.Е. и свива рамене) -

И.Е.: - хайде -

Г.: - петък 13-ти е рождения ден на Мари (допира длани една до друга и посока Д.Е.) има и
рожден ден / за мен е много специален ден (свива дясната си ръка в юмрук и я хваща с
лявата) -

Д.Е.: – супер -

Г.: - вярвам че ще е прекрасно (вдига ръце до лицето си) / това което правиш (кима съм Д.Е.) на тази дата

„Арена спорт“ – 31.05.2020 г.

Етикет на записа: медии, телевизионно публицистично предаване, интервю в предаването „Арена спорт“ с президента на Българската федерация по волейбол – Любомир Ганев

Дата на излъчването: 31.05.2020 г.

Основна тематика: подновяването на договора на Силван Пранди като селекционер на националния отбор на България по волейбол

Допълнително засегнати теми: целите пред българския национален отбор по волейбол в следващите години, скандалите между Силвано Пранди и част от българските волейболни национали

Участници:

Любомир Ганев: пол М, професия/занимание – президент на Българската федерация по волейбол, образование – висше,

Илиян Енев: пол М, професия/занимание – водещ на телевизионното предаване „Арена спорт“, образование – висше, официално облекло

Илия Илиев: пол Ж, професия/занимание – водещ на телевизионното предаване „Арена спорт“, образование – висше, официално облекло

Ситуационен комплекс (описание на обстановката и разположението на участниците):

телевизионно студио със стол за всеки един от тримата участници в дискусията. И.Е. и И.И. са събрани един до друг от дясната страна, а Л.Г. стои самостоятелно отляво

Ситуационна тоналност (определя се по скалата на Ризел-Тарасов-Лендел (Леонтьев, Сорокин, Тарасов 1977, 194; Виденов 1979, 30):

служебна (неутрална) тоналност;

Транскрибирал: Борис Мутафчиев, специалност „Реклама и публична комуникация“, ФЖМК

Дата на транскрипцията: 01.06.2020 г.

Продължителност на транскрибирания откъс: 5:30 минути

Линк към записа в интернет: <https://www.bnt.bg/bg/a/arena-sport-31052020> (31.05.2020 г.)

И.И.: директно към решението // Силвано Пранди / няма никакви проблеми там / всичко е наред (разперва ръцете си)

Л.Г. когато приключи управителния съвет в петък (*прави пауза*) / имах три екипа от телевизии / които бяха дошли вкъщи / за да снимат решението на съвета (поклаща лявата си ръка) // естествено аз използвах малко време / в което да се обадя на тези треньори / които не бяха препотвърдени за треньори на подрастващи // това бяха Пламен Христов / Теодора Бечева / и Стоян Гунчев // просто да им кажа / че им благодаря за работата (поклаща лявата си ръка) / защото е редно е редно да научат това / че нямат да бъдат треньори от президента на федерацията (*описва кръг с лявата си ръка*) или от самата федерация / не от медиите / както досега много пъти е ставало // след това започнаха всички интервюта с телевизиите (прави жест за повтарящо се действие с двете си ръце) и чак към 18 и 30 звъннах на Силвано // той каза / хайде / бе / Любо / 100 човека ми се обаждат (*разтваря двете си ръце настрани*) // казах му / спокойно / всичко е наред // вече си избран като треньор (*кима с глава*)

И. Е.: Силвано Пранди ли беше най-удачният избор

Л.Г.: за мен да (*кима с глава*) // знаете / че аз много пъти ме бяха питали преди това медиите и много хора // и аз имах фаворит // казах винаги / че съм имал фаворит тандем // за мене исках да има една приемственост / тъй като работата на Силвано / неговата методика / тактиката / стратегията е правилен (клати глава си наляво и надясно) // вижда се / че там отборът е показал най-много израстване и всеки път / когато е бил треньор // за мене беше редно това нещо да се прехвърли към някой български специалист // съответно този специалист след това да вземе щафетата (*повдига лявата си ръка*) и да довърши // знаете / че още в предизборната кампания аз казах / че искам при мъжете и при жените да имаме по възможност (*повдига вежди*) поне един 4-годишен цикъл / за да може всички тези неща (събира и повдига двете си ръце) да поставиш краткосрочни и дългосрочни цели (*изправя напред лявата си ръка*) // така че за мен това беше най-правилното решение

// естествено аз освен със Силвано / бях провел разговори с още други хора кандидати / българи и така нататък // но за мен това мисля / че беше най-правилното решение // естествено Силвано (*повдига рамене*) / когато се чухме с него / и ме избраха за президент / аз му споделих за тази моя идея // естествено тогава нищо не беше сигурно // той каза да (*кимва с глава*) / че е готов да помогне това да се случи // бях се чул с Ники Желязков и от всички хора / с които разговаряхме / мисля / че този тандем щеше да е най-успешния (*повдига лявата си ръка*) и целият управителен съвет / само с едно изключение / гласуваха почти единодушно

И.И.: така и така си говорим за него / да чуем какво (*разтваря ръцете си и ги събира*) каза Силвано Пранди пред нас / след като беше избран за национален селекционер //той каза думите си пред кореспондента на Българското национално радио в Рим (*поглежда към лист хартия*) Елена Шаханова

***Тук интервюто с Любомир Ганев прекъсва за кратко, за да се чуе мнението на Силвано Пранди.**

И.Е.: (усмихва се) разбрахме какво обича да похапва у нас Силвано Пранди // ще има ли обаче еднакъв вкус с Ники Желязков // това е въпросът (*двата повдига ръце и поглежда от камерата към събеседника си*)

Л.Г.: със сигурност // ние познаваме Силвано и Ники много добре (*отваря дланите си*) // те двамата наистина ще искат и ще успеят да изградят такъв състав / какъвто имаме нужда // знаете всички / че нашите цели винаги са били високи (*усмихва се*) // освен това / което каза / целта за тази година е класиране на европейско // следващата година имаме европейско първенство // там целта ще бъде класиране в четворката (*клати главата си наляво и надясно*) и класиране във финалната шестлица за Волейболната лига на нациите догодина / нали // и най-голямата цел / естествено / е да класираме поне (*повдига вежди*) / както казвам за Българската федерация по волейбол / поне два отбора на Олимпиадата в Париж през 2024-та година // и мъжкия / и женския (*повдига рамене*) // така че дългосрочни цели ще има // имаме световно първенство през 2022-ра година в Русия

(прави пауза с възклицанието „м“) и надявам се да излязат и самите момчета мотивирани //аз със сигурност ще бъде още на първото събиране с всички отбори (кимва 3 пъти с глава) / за да им кажа / че това / което Българска федерация по волейбол има като визия за развитие на спорта / въобще да направим волейбола атрактивен продукт / става само с активната работа и себераздаването от тях (навежда се напред) // защото нямаме ли силен отбор / всички знаете / нищо не може да се направи (усмихва се)

И.И.: казваш дългосрочни цели / дори олимпийски // договорът обаче не е до олимпийските игри в Париж / не е за 4 години // значи ли това / че след втората Николай Желязков ще остане селекционер (вдига дясната ръка и прави кръгово движение с китката)

Л.Г.: договорът е за една плюс една година / най-късно до световното първенство през 2022-ра година (поклажа глава наляво) // идеята е след това Ники да поеме щафетата и да (повдига лявата си ръка) продължи до олимпийските игри в Париж

И.Е. ако се върнем назад във времето (разклага дясната си ръка, в която държи листове) / ще си спомним / че имаше напрежение (повдига лявата си ръка, която е поставяне на коляното, от китката) около Силвано Пранди с волейболисти / които си тръгнаха / след това бяха върнати // говоря за братята Братоеви / говоря за Ники Николов // смятате ли / че ще бъде по-спокойно да работи за него в тази обстановка (движи двете си ръце)

Л.Г.: ще бъде по-спокойно със сигурност / защото тогава се готвехме само за едновременно състезание / а сега имаме цял един проект / който е дългосрочен (два пъти повдига лявата си ръка) // има своите / пак повтарям / краткосрочни и дългосрочни цели (движи двете си ръце) / и най-важното / което е / точно това искам да кажа на момчетата / че от сега нататък всяка една изиграна официална среща (поглежда надолу) от Волейболна лига на нациите / европейско първенство или световно първенство (изброява с пръсти) се брои като точки / за да имаш право да се класираш и да играеш на квалификации за олимпиадата в Париж // така че всеки един мач / всеки един резултат е важен / всеки един гейм / може да се окаже така / че да има право да го допуснат до квалификации / или да нямат (движи лявата си ръка)

„При Тото“ – 05.03.2020 г.

Етикет на записа: социални медии, публицистично предаване, дискусия в „При Тото“.

Дата на излъчването: 05.03.2020 г.

Основна тематика: разкази от детството на актьора Асен Блатечки

Допълнително засегнати теми: съвременното детско развитие и ролите, които Блатечки е изиграл

Участници:

Йонислав Йотов – Тото: пол – М; професия/занимание – български рап изпълнител и влогър; образование – средно; спортно облекло

Асен Блатечки: пол – М; професия/занимание – актьор и режисьор; образование – висше; спортно-елегантно облекло

Ситуационен комплекс: Звукозаписно студио. В центъра е разположена висока маса, към която са прикрепени две стойки с микрофони, а от лявата и дясната страна са поставени два високи стола за събеседниците. Водещият Й.Й. е отляво, а гостът А.Б. – отдясно.

Ситуационна тоналност: По време на диалога се наблюдава служебна спонтанно-неутрална тоналност, характерна за ежедневната комуникация.

Транскрибирал: Симона Здравева, специалност РПК, ФЖМК

Дата на транскрипцията: 25.05.2020 г.

Продължителност на транскрибирания откъс: 6 минути

Линк към записа в интернет: https://youtu.be/aCjZ_yV7BqI

Транскрибиран текст

Й.Й.: за да те приветствам приятно в моето студио (ръкомаха с дясната ръка)/ ти предлагам (намества микрофона си)/ да ми сбъднеш една мечта// ще ми я сбъднеш ли

А.Б.: аъмм/ зависи (усмихва се)

Й.Й.: а да пием по една бира бе човек (сmee се и разтваря широко ръце встрани, облягайки се назад)/ а да пием по една бира (сmee се)

А.Б.: айде давай (накланя глава и се смее)

Й.Й.: кой ще ми донесе биричката (протяга ръка)/ а ето/ сервитьорчето (взима бирата)/ от мене/ имаш/ да (отваря си бирата)

А.Б.: и от мене/ голямо да (отваря си бирата и се смее)

[---](смяят се и вдигат наздравица)

Й.Й.: наздраве (отпива)

А.Б.: живи и здрави (отпива и се усмихва)

Й.Й.: еййй глей глей глей (гледа към бутилката си, от която прелива пяна)/ еми нема нищо така е имало да става (слага шепата си под шишето, за да не капе по земята) исках да те питам нещо много важно (отпива от излизащата пяна)/ за мене (оставя бутилката)/ вярно ли (намества се на стола) казваш че си от тригодишен бил по улиците човек

А.Б.: мхм (поклаща глава)

Й.Й.: как така от тригодишен бе

А.Б.: еми нямаше как зашото всички работеха/ майки баби дядовци сички до един както (ръкомаха) каза преди малко баба ми беше на трийсе и четири/ другата ми баба е била на трийсе и осем девет някъде (поклаща глава и въздиша)/

Й.Й.: аре бее (въздиша)

А.Б.: и те хората си работеха/ не ме искаха в детска градина/ защото като са ме завели в яслите ъъъ и като са отишли първия ден да ме взимат и учителката каала ъmmm повече не го водете (намръщва лицето си и поклаща глава)// заклевам се (сmee се)

Й.Й.: чакай бе (вдига кутрето на едната си ръка и се смее)/ първия ден/ първия ден на три години

А.Б.: първия ден да на три години (поклаща единия си крак на стола) защо бе какво (разтваря длани) шото аз съм бил добро дете всъщност вкъщи и се оказва че някво даже още му помна името Бисер се казва някво момче ме е одрало (показва с ръка върху бузата си) аз още имам белези тука на бузата и аз така съм го бил на три че учителката се изплашила че нещо не съм наред (побутва устната си с език и показва с жест, въртейки длан) иии [...]

Й.Й.: и си е рекла тва дете си ее [...]

А.Б.: да и я по добре да не идва (накланя глава) и аз израснах в Св. Георги (посочва с ръка нагоре) градинката общо взето (усмихва се и поклаща глава)

Й.Й.: на три години

А.Б.: да и даже после съм си говорил с майка ми и викам абе ти с кой акъл ше ме пускаш на три години сам по цял ден и тя вика не аз една седмица ходех след тебе и кат те пусна и хода след тебе без да ме виждаш (вдига глава назад) нали шот тя ме е научила как да пресичам (ръкомаха с дясна ръка) къде да си играя и кат светнат лампите (посочва в страни) се прибирам и такива неща (поклаща глава)//

Й.Й.: да

А.Б.: вика видях че ти си прайш сичко седиш си там в градинката не ходиш никъде и така//

Й.Й.: а тва е ъъъ а тва е междудругото (поклаща глава)/ в днешно време е хубаво качество смисъл не боя (разтваря ръце с длани към себе си) ааа [...]

А.Б.: а да се оправяш сам ми да така е (клати глава)

Й.Й.: твоите деца са така ли ги [...]

А.Б.: аз мисля че в момента всички да абсолютно/ мисля че всички деца в момента са много много по будни и интелигентни от нас въобще всяко следващо поколение [...]

Й.Й.: разгеле некой да го каже (вдига високо дясната си ръка)

А.Б.: ама не то е така

Й.Й.: човек и така трябва да бъде нормално е да бъде така (ръкомаха с дясната си ръка) най накрая (почесва се по бузата) [...]

А.Б.: разбира се всяко следващо поколение трябва да бъде по добро от предишното (прави жест за последователност с ръка) и тва е най нормалното нещо а пък тия сега които са съвсем малки (почесва се по рамото) те са не знам (ръкомаха) те са тъй като че ли се раждат големи хора така разсъждават ти имаш дете ти знаеш (хваща бирата си) //

Й.Й.: а той моя е много малък на четири месеца (ръкомаха) [...]

А.Б.: е ше разбереш след две три години (отпива)

Й.Й.: оффф мале мале ма пък имам брат (взима бирата си) двайсе години е разликата ни брат ми е в момента на тъй колко е тва аз на колко съм двайс девет той е на девет човек аз имам чувството (свива рамене) че той еее голям човек от преди три години//

А.Б.: тва ти обяснявам да такива са факт [...]

Й.Й.: обаче тва е плюс качество [...]

А.Б.: разбира се

Й.Й.: аз го харесвам обаче незнайно защо хората решават че тва не е и нещо ги настъпват децата абе оставете децата бе (ръкомаха с бирата си в ръка и посочва с пръст)//

А.Б.: най старата писменост намерена някога шумерска на едни глинени плочки (показва размер с ръце) са намерили там петнайсетина плочки и на четиринайсе от тях има бакалски сметки [...]

Й.Й.: да

А.Б.: а на петнайстата пише има трактат колко са лоши днешните млади колко бяхме ние готини [...]

Й.Й.: още тогава да бе

А.Б.: преди пет шес хиляди години (накланя глава)

Й.Й.: сметни преди [...]

А.Б.: хората сме си едни и същи

Й.Й.: тва не е нормално добре де ние като сме ти казваш сме едни и същи (слага нещо в джоба си) ти си изиграл ти и никой не може да преброи кво си изиграл (намества се на стола) и колко си изиграл човек колко образи аз да ти каа чесно влезнах в (накланя глава назад) Уикипедия само да погледна опитах де скролнах скролнах (свива показалец няколко пъти) няколко пъти то ме заболяе пръст викам оставам ше си го питам ако той знае изобщо колко образа [...]

А.Б.: не абсурд

Й.Й.: не Ъпсурт/ СкандаУ

А.Б.: СкандаУ (сmee се)

[---] (смеят се заедно)

Й.Й.: Ъпсурт са ни авери (отпива от бирата си)

А.Б.: и аз ги обичам много// ми не знам колко са/ много са//

Й.Й.: а първия дали си спомняш

А.Б.: да да (накланя глава) спомням си тъъ първото ми представление тъм аз бях първи курс във ВИТИЗ даже имах две (показва с два пръста) по едно и също време едно в един частен театър/ ааа който се намира в Младост (посочва встрани с ръка) аа иии едно в Народния театър ааа заедно с Наум Шопов на Галин Стоев който сега е директор на/ някъв театър (ръкомаха) във Франция ше те излъжа не знам точно на кой//

Й.Й.: ихаа

А.Б.: да

Й.Й.: начи нещата вървят сериозно

А.Б.: вървът бе да/ има българи виж че са Санчо Финци води чете Берлинале

Й.Й.: да тва го/ тва е амаа виж че пък междудругото се не говори за тва (ръкомаха с дясна ръка)

А.Б.: (въздиша и накланя глава) еми ние сме такива/ ти знаеш ли че почти всяка година има световен шампион по карате от България/ почти всяка година//

Й.Й.: е тва искам да ми разкажеш

А.Б.: и по таекуондо да има

Й.Й.: по тоя повод ти както ти/ а ти си станал (навежда се напред)/ ти фактически си завършил осемдесе и девета година средно образование [...]

А.Б.: да

Й.Й.: и след тва си станал четири години заедно с таа четири години (показва последователност с пръст) подред шампион по традиционно карате ти си искал да си станеш каратис (ръкомаха с дясна ръка)//

А.Б.: ами тва да аз много спортувах тогава всъщност само тва правех общо взето тъъ иии (почесва лакътя си)/ така де но като седнах да помисла вече като завърших училище как ше ми протече живота си дадох сметка че тва е още пет шес години (усмихва се и се засмява)//

Й.Й.: и тва и тва в ония години така помагало ли ти е (кръстосва ръце пред гърдите си) навънка винаги съм се чудил//

А.Б.: ами кво да ти кажа според мене според менее/ каратето помага по скоро за живеенето въобще/ а не толко за боя зашото [...]

Й.Й.: за дисциплина ли

А.Б.: ми въобще като тъ да/ като възпитание на характера/ ммм каратето възпитава уважение към по можещите към по знаещите по възрастните (ръкомаха с лява ръка)/ тъъм на толерантност/ научава те катоо паднеш да можеш да станеш шото колкото и да си добър винаги има някой по добър от тебе тва е абсолютен закон (поклаща глава)/

„На кафе“ – 16.04.2020 г.

Етикет на записа: медии, телевизионно сутрешно лайфстайл предаване, онлайн интервю в „На кафе“

Дата на излъчването: 16.04.2020 г.

Основна тематика: как прекарва времето си в изолация Диляна Попова

Допълнително засегнати теми: интереси и хобита на сина на Диляна Попова – Борил, Великден

Участници:

Гала: пол Ж; професия/занимание – водеща; образование – висше; официално облекло;

Диляна Попова: пол Ж; професия/занимание – фотомодел, актриса, дизайнер; образование – висше; неофициално облекло

Светлана Илиева: пол Ж; професия/занимание – готвач; образование - основно; професионално облекло(униформа)

Ситуационен комплекс: телевизионно студио (в лявата част на екрана), дома на Диляна Попова (в дясната част). В студиото на преден план се вижда великденска украса, а на заден – стена с фототапет/декор. В дома на Диляна Попова на заден фон изпъкват детски играчки и фигурки по пода, както и метално украшение за стена с различни орнаменти. Водещата – Г., е отляво на екрана, а гостът – Д.П., е отдясно на екрана.

Ситуационна тоналност: по скалата на Ризел-Тарасов-Лендел от 1977 г. се наблюдават следните тоналности: служебна – спонтанно-неутрална тоналност, характерна за ежедневната комуникация и фамилиарна тоналност.

Транскрибирал: Христина Калчева, специалност „Реклама и публична комуникация“, ФЖМК

Дата на транскрипцията: 25.05.2020 г.

Продължителност на транскрибирания откъс: около 6 минути (от 0:21 – 6:12 минута в клипа)

Линк към записа в интернет: <https://www.youtube.com/watch?v=-Pyse9Hrm8g> (19.04.2020 г.)

Г. : Диляна здравей //(поглежда надолу към сценария и намества листите с две ръце)

Д.П. : (вдига поглед нагоре, намествайки кабела на дясната си слушалка) здрасти (поглежда надолу)//

Г. : много ра- се радвам (намества листите със сценария и гледа надолу) [...]

Д.П. : [---] добро утро (гледа надолу)

Г.: [---] че те виждаме рано-рано сутрин (вдига поглед към горния десен ъгъл на екрана и оправя листите със сценария) ставаш ли рано сега (оправя листите и започва да гледа наляво към екрана с Д.П.) когато всички сме затворени по домовете си и можем да си поспиваме повечко (вдига лявата си ръка и се обръща наляво към колегите си в студиото)/ без нас де що говора в множествено число (сключва ръцете си отпред и гледа напред)[...]

Д.П.: [---] ми поспиваме (повдига вежди) си (вдига лявата си ръка и я слага долу, клати глава) повечко да (гледа надолу) много си променихме (вдига рамене) режима (гледа встрани) /и се опитвам да го (поглежда напред)/ вкарам в някакъв ред и (поглежда встрани) почнах наистина да имам (движи се напред-назад) навика да се _____ (казва нещо неразбираемо през лек смях) всяка сутрин (поглежда надолу и встрани) иначе ставам някъде към /(пипа се зад дясното ухо с дясната ръка) единайсе – одинайсе и половина – дванайсе/ (сваля ръка долу, може би на кръста, поглежда напред) ии наистина (поглежда надолу) времето минава много бързо дните (леко намръщва вежди) минават много бързо обаче някакси започна много (вдига двете ръце и ги размахва една през друга) много късно да си лягам (маха с едната ръка) съответно и/ така (мръщи вежди и поглежда напред) / [...]

Г.: [---] (стиска устни и кима) мдаа ааа

Д.П.: [---] после трудно (вдига едната си ръка към ухото) ще влеземе в някъв режим (поклаща глава и поглежда напред)//

Г.: ами да бъъ //(поглежда надолу и оправя листите си) влизай (леко тръсва глава) тогава във режим (повдига листите си) защото психолозите казват че е добре във въ това време да спазваме някъв въ режим / въъ / вместо да (вдига дясна ръка, размахва я и посочва напред) правим това което (поглежда надолу към сценария) казваш че вие сте започнали (прави леки движения с химикалката в ръка) да спите до късноо да / да лягате късноо (поглежда напред и вдига дясна ръка във въздуха и прави въртеливи движения тип изброяване) да не се гримираш да не се обличаш (движи ръка напред-назад) връщай се обратно към обичайните неща сега обаче ми разкажи за тази украса какво сте направили за за Борил за Великден

Д.П.: (тихо се подхилква три пъти) аами то беше малко/ (намества си лявата ръка на кръста и поглежда встрани) такова/ (поклаща се напред-назад) тъъм преди Великден (поглежда надолу) всъщност изненада защото той е (поглежда напред и накланя глава надясно) все още е луд по (повдига вежди) динозаври ааа (леко замята глава и коса) ей тва му е най-голямата мания ии аа просто решихме (свежда поглед надолу и леко се поклаща напред-назад с тяло) да / аа понеже динозаврите все пак (описва кръг във формата на яйце с ръце) се излюпват от яйца (разтваря ръце във формата на голям кръг) аа цялата връзка (прави въртеливи движения с ръцете и гледа настрани) нали с яйцата които ще боядисваме/ и му направихме такъв тип като (слага ръце на кръста) /украсата беше Джурасик парк (поглежда напред) той си го избра / (леко се движи напред-назад с тяло) като джунгла със всичко което имахме въщи с неговите играчки (вдига дясна ръка към ухото) ии просто му нарисувахме (свива палец и показалец във форма на яйце) яйца / (прави движения напред-назад със свит палец и показалец на ръката) такива динозавърски //(слага ръка под брадичката и гледа напред)

Г.: виждаме те в момента как как рисуваш / (играе си леко с пръсти и химикалката в тях) бая игра е паднала май/ покрай тази украса //

Д.П.: еми (държи дясната си ръка вдигната и гледа надолу и встрани) играчка си беше да (клати глава) мм подреждането после също (смее се) (накланя се напред и докосва устата си с ръка)

Г.: ааа че хубаво а той е много запален по динозаврите до такава степен че независимо (обръща се надясно към колегите в студиото и вдига ръце) че е много малък казва че иска като порасне (държи вдигната лявата си ръка с отворена длан) нали така това да прави да изучава динозаврите (повдига леко дясна ръка) изследовател/ (поглежда наляво и имитира лек тласък с лявата си ръка с отворена длан) да да пътува (обръща се напред и поставя двете си ръце пред себе си на масата)

Д.П.: ха да да (гледа надолу, обляга се назад и прокарва лява ръка през косата си) той иска да да върне динозаврите (оправя си косата с еднакви движения няколко пъти) на Земята отново (смее се) -

Г.: (смее се)

Д.П.: (сваля ръка долу и гледа надолу) каза че щял да ги възстанови (намества дясната си ръка на кръста) (смее се) (поглежда напред) /

Г.: (смее се и върти химикал в ръце) аа много готино какво (повдига се леко и се накланя назад) кара ли те да му четеш книжки за динозаври (движи дясната си ръка напред-назад, държейки

химикал) иска ли само такива филмчета (поставя дясната си ръка долу на масата) да гледа (намества си листите с две ръце)//

Д.П.: аами да (вдига дясна ръка към лицето си) да (повдига вежди и леко поклаща глава)// аз се опитвам да (посяга към дясното си око с дясната си ръка) да прокаравам все пак (премигва) и нещо друго (докосва си крайчеца на дясното око) защото почвам да се притеснявам (докосва си лявото око с лявата ръка) че тва е (премигва) минава в няква мания (смее се, сваля ръце долу и поглежда напред и встрани)/ ноо/ но / (клати се напред-назад) така де (повдига рамене и свиwa устни) по-скоро го оставям (поглежда напред) да се развива [...]

Г.: [---] ии (поглежда надолу) (леко се закашля)

Д.П.: свободно сега докато му е интересно /

Г.: (допира молив до листите пред нея) Юли пита колко пъти е гледал (вдига поглед и движи молив) и гледал ли е (допира молив до листите) или всъщност го е страх (клати леко глава и лявата си ръка) ъъ и (обляга се назад)

Д.П.: [---] гледал е (гледа леко нагоре и встрани) всичко гледа по много пъти (движи се леко напред-назад) ами до до миналата година го беше страх (поглежда надолу и леко покаща глава) но вече тази година го гледа поне три пъти (поклаща глава и гледа напред, след което свежда поглед и намества ръце долу)//

Г.: да (държи химикала с две ръце долу)// чу- чудно дете виждаме го как се занимава и как тъ рисува (поглежда надолу) Диляна кажи ми ти днес се боядисват яйца (играе си с химикала) станала си рано успя ли да боядисаш тъ яйца/ освен тези (вдига дясна ръка с химикала и посочва напред) които си направила [...]

Д.П.: [---] аа не още не съм (накланя се на една страна) -

Г.: [---] като динозавърски (сваля ръка и я сключва с другата, държейки химикала)

Д.П.: сега започвам (смее се и се поклаща напред-назад) [...]

Г.: [---] (кима, прави жест с дясна ръка, като я вдига) ще ти дадем много готини идеи днес (прибира ръце отпред)

Д.П.: [---] сега започвам с кафето с вас и после //(движи се напред-назад и поглежда надолу) супер / (поглежда напред) много се радвам /

Г.: [...] въпреки че ти като човек (обръща се надясно към колегите си и си играе с химикал в ръце) който рисува сигурно имаш (обръща се напред) безкрайно много идеи ноо сега ще видиш и

нашите след мъничко за първи път няма да празнуваш с родителите си (*продължава да си играе с химикала и свива устни*) //

Д.П.: тъ да да (*поглежда надолу и клати леко глава*) всяка година иначе сме при тях (*клати се напред-назад*) тъ тази година / няма (*вдига глава напред*)//

Г.: (*оставила е химикала и сключва ръце отпред, като леко ги потрива една в друга*) какво ще направиш за Великден ще бъдете само (*леко поклаща глава*) във къщи само тримата сигурно или (*повдига се и се изправя леко назад, като намества листите пред нея*)

Д.П.: (*наклонила е глава на една страна*) ами да да вкъщи ще си бъдем /(*леко поклаща глава*) м/ нищо специално (*повдига вежди*) ще боядисаме яйца/ (*повдига вежди*) козунак всичко което [...]

Г.: ще направиш ли козунаци (*премества един лист от купчината настрани и поставя лявата си ръка върху него, докато гледа напред*)

Д.П. изисква (*не се чува*)/ (*поставя лява ръка под брадичката и се обляга*) [---] аа не не мога да правя (*накланя глава надясно*) козунаци (*смее се*) -

Г.: [...] ето (*накланя утвърдително глава*) и за тва ще ти помогнем (*размества и намества листите пред себе си*)

Д.П. [---]чак толкова (*смее се*)

Г.: стига де опитвала ли си оказва се (*леко поклаща глава*) че не е чак толкова сложно колкото всички се плашат и днес тъ (*повдига за момент дясна ръка и се обръща надясно*) Светлето ще покаже (*завърта се напред, облягайки се на лакти*)//

Д.П.: (*докосва с лява ръка лявото си око*) амии не не съм се опитвала но ми се струва че трябва много време/ аа (*докосва с лявата ръка косата си и прокарва пръсти през нея няколко пъти*) те не втасват ли първо (*смръщва вежди и поглежда напред*) там (*размахва ръце*) цяло денонощие или после нещо (*поглежда наляво и продължава да маха с ръце*) да се блъскат сто пъти не знам (*засмива се и поглежда надолу*) струва ми се много сложно (*обръща се напред и отпива от чаша*)//

Г.: (*вдига поглед нагоре*) но пък разбрах че имаш някъв любим който тъ/ мм /на мен ми прозвуча много интересно не съм чувала козунак с халва

Д.П.: (*сваля ръка от косата си*) със халва/ (*кимва*) да / аз съм си го поръчала (*клати се напред-назад*) тука имаме едно (*посочва с лява ръка наляво и поглежда в същата посока*) много готино магазинче (*продължава да се клати и поглежда надолу*)/ срещу нас тъ и то е и пекарна всъщност

и там съм си го поръчала (гледа напред) така че / (завърта се леко и повдига вежди) ще си го получа [...]

Г.: [---] (завърта се надясно) много добре звучи

Д.П.: [---] със халвата

Г.: чувала ли си за козунак с халва (стои обърната)

С.И.: да

Г.: наистина ли

С.И.: да (кимва и търка ръце една в друга)

Г.: е можехме да вземем и да направим

С.И.: Гала (поглежда наляво) нии ще напраиме (обръща се към Г.) с три / други (размахва ръце) пълнежа (докосва дясно рамо с дясна ръка)

Г.: добрее добре добре който иска да си направи и със -

Д.П.: (смее се) е вие си имате други пълнежи (смее се и гледа надолу)

Г.: имаме си (гледа надолу и намества листите) имаме си да аа (обляга се на лактите и поглежда напред) тъ Диялна стоите ли във къщи или тъ си позволявате да излизате –

Д.П.: (въздъхва и поклаща глава надолу) тва

Г.: по някакви (леко поклаща глава) ангажименти ти Асен (леко разтваря ръце и ги сключва отпред)//

Д.П.: (обляга се назад) амиии/ не стоиме (поглежда нагоре) деведесе процента от времето сме си (обръща се напред) въщи да/ ммм то (поглежда надолу) ангажименти почти няма така че / общо взето (поглежда напред и леко поклаща глава) [...]

Г.: [---] полудявате ли

Д.П.: [---] нещо да напазаруваме или (докосва слушалката си с дясната ръка и поглежда надолу)// ами има моменти да (оправя си косата зад дясното ухо) в които вече всички сме леко/ (гледа надолу) изнервени може би/ (поглежда напред) просто /някакси тоя неактивен начин на живот (обръща се леко надясно) аз тъ/ забелязвам някви неща които ми е супер странно че се случват тъ /(заеква) (вдига ръце към лицето и потръсква глава) за кожата на лицето например/ (поглежда напред и оставя дясната ръка вдигната) мм м аз никога не съм имала (сваля ръката долу и се дърпа леко назад) толкова лоша кожа (засмива се) [...]

Г.: [---] ма защо от какво се (повдига леко обърнатите си длани)[...]

Д.П.: [---] което е странно шото смятаме че /(размахва лява ръка и поглежда наляво) [...]

Г.: [---](държи едната си длан нагоре отворена) би трябвало да не слагаш грим сега и да ти е добре сега да си почива лицето защо [...]

Д.П.: [---] именно да (обръща се напред) и и много/ много често (ръкомаха с лява ръка) имам време да си правя (вдига и сваля и двете ръце) маски/ и въздуха би трябвало да е по-чист /(движи ръце долу и поглежда напред) все пак една идея /(поглежда наляво) ноо ами не знам или по някакъв начин (докосва се близо до устата с лява ръка и след това си тупа челото) се чисти или нещо се случва (вдига рамене, поклаща глава и размахва леко ръце долу) нямам обяснение// (вдига дясна ръка под брадичката си) аа чисто физически (вдига и сваля дясна ръка) също/ аз (движи ръце около кръста си) се събуждам схваната/ (клати глава) всяка сутрин /(повдига вежди) аа и започнах въ (гледа надолу) просто си направих програма и сега със ставането сутрин си правя по един час (вдига дясна ръка към лицето и започва да я размахва) упражнения първо разтягане (накланя глава наляво и маха с ръка) после все пак и някво (гледа надолу) натоварване / ии и някакси като мм не знам/ (клати рамене напред-назад) тря-трябва да влизаме по-скоро в някъв ритъм (слага дясна ръка под брадичката) според мен тва ако продължи прекалено дълго (засмива се) /мм не знам не знам /как ще излеземе от (поглежда надолу)//

Г.: (въздъхва)

Д.П.: ама ще се справиме де (докосва с лява ръка косата си и я намества зад лявото ухо) //

„Шоуто на Николаос Цитиридис“ – 13.03.2020 г.

Етикет на записа: медии, телевизионно развлекателно предаване, дискусия в “Шоуто на Николаос Цитиридис”

Дата на излъчването: 13.03.2020 г.

Основна тематика: животът на звездите

Допълнително засегнати теми: фалшиви публикации, опознаване на партньора, появата на наследник

Участници:

Златка Райкова: пол Ж, професия/занимание – модел, образование – висше, официално облекло

Благой Георгиев: пол М, професия/занимание – бивш футболист, бизнесмен, образование – средно, официално облекло

Николаос Цитиридис: пол М, професия/занимание – комик, телевизионен водещ, образование – висше, официално облекло

Ситуационен комплекс (описание на обстановката и разположението на участниците):

Телевизионно студио със стол и бюро за водещия и диван от едната страна за гостите. Н.Ц. е отляво, а З.Р. и Б.Г. вдясно на водещия

Ситуационна тоналност (определя се по скалата на Ризел-Тарасов-Лендел (Леонтьев, Сорокин, Тарасов 1977, 194; Виденов 1979, 30):

- служебна (неутрална) тоналност; част от служебната е спонтанно-неутралната тоналност;

Транскрибирал: Стефани Атанасова Тонева, специалност “Реклама и публична комуникация”, ФЖМК, Фак. №: 41 223

Дата на транскрипцията: 28.05.2020 г.

Продължителност на транскрибирания откъс: 5 минути (01:00 – 06:00)

Линк към записа в интернет: <https://www.youtube.com/watch?v=FUia3sPIeL8> (20.03.2020 г.)

Транскрибиран текст

Н.Ц.: Благой Георгиев и Златка Райкова са ми на гости здравейте в анонса казах (вдига ръка) след раждането на вашия малък на пет месеца вече (вдига ръка към Благой Георгиев)

Б.Г.: шест ще прави към края на месеца (потропва нервно с крак)

З.Р.: да (намества се повторно променя позицията на ръцете си потрепва с рамене)

Н.Ц.: шест месеца да ви е жив и здрав малкия Благой и за първи път сте по телевизията оттогава (прави жест с ръката към двойката)

Б.Г.: да (усмихва се)

З.Р.: да (усмихва се, намества косата си)

Н.Ц.: благодаря ви, че сте избрали това място

Б.Г.: и ние благодарим за поканата (намества часовника си) много те харесваме (прави знак с ръка към водещия) за това приехме

Н.Ц. благодаря (усмихва се потропва с двете ръце върху повърхността на бюрото) благодаря и аз се радвам че ще можем да си говорим да си приказваме (измества позицията на главата си) в началото на разговора с младежите (прави знак с ръка с длан сочеща нагоре) с Марин и с Георги си говорихме за клишетата (З.Р. кашля) и за това Благой ти представял ли си си със Злати [/] ти си изключително красива жена (жестикулира с ръката си)

З.Р.: благодаря (усмихва се леко изправя се по-високо облизва устна)

Н.Ц.: и е съвсем логично и нормално да си с такъв хубав мъж като Благой но примерно някога представяли ли сте се в различна например Злати (посочва я с ръка) ти да бъдеш с IT специалист с очила, който по цял ден [/] (с пръстите си имитира бързо писане на

клавиатура) пред компютъра това вече ще е тотално разбиване (жестикულიра с ръка) на клишетата

З.Р.: ако ме беше попитал преди да срещна Благой (прави знак към него с ръка) щях да ти кажа че вероятността да бъда с футболист и IT специалист е сведена до минимум или почти никва такава нямаше но ето че нещата изглеждат по друг начин (докато говори променя позицията на ръцете си, опитва се да поддържа приветливо излъчване)

Н.Ц.: но Благо ступи клишето (сочи Благой с показалец) защото футболистите се знае манекенки обаче [/] плеймейтка (усмихва се посочва с показалец З.Р.)

З.Р.: тотално клише (сmee се)

Б.Г.: (усмихва се вдига ръка нагоре в знак на съгласие)

Н.Ц.: интересно ми е знаете какви са [/] вие сте казахме светска популярна двойка в сравнение с Анджелина Джоли и Брад Пит кои са най-странните неща които сте чели за себе си в жълтите медии (присвива очите си жестикულიра с ръце)

Б.Г.: (повдига рамене) ние постоянно четем странни неща и вече почти не обръщаме внимание на тия неща (променя позицията на тялото си навежда се) каквото и да се пише каквото и да се говори сме над тези неща (прави знак към с ръка в посока нагоре)

Н.Ц.: а някога повеждали ли сте съдебна битка срещу тях тъй като много пъти наистина са писали за вас

З.Р.: (поклаща глава в знак на съгласие)

Б.Г.: в момента водим с пет шест вестника дела и с два сайта естествено защото вестниците трябва да препишат отнякъде значи първо са сайтовете (усмихва се широко показва кръга на процеса с ръце) така че и съм сигурен че ще спечелим (отпуска и отново скопчва ръцете си една в друга)

Н.Ц.: предполагам за клевета ги съдите (намества ръката без да я отлепя от бюрото)

Б.Г.: ами за клевета поне 50-60 глупости

Н.Ц.: това за изключително много публикации то човек трудно е да свикне обаче явно си има противодействие

Б.Г.: (докосва носа си) ами със сигурност (оправя ръкава на самото си) аз на всички мои приятели близки съм казал по известни така (разпуска ръцете си и ги скръства отново) да ги съдят защо да не ги съдят като пишат глупости аз през всичките тези години съм чувал какво ли не за мене

З.Р.: (изражението ѝ е сериозно играе си с пръстените на ръцете)

Н.Ц.: кое е най-абсурдното

Б.Г.: ми че съм алкохолик, че съм наркоман (наглася ризата около врата си) аз алкохол не съм слагал през живота си в устата камоли за наркотици но най вече се нервирах защото излезе за баща ми (мести ръцете си) две страници интервю (визуализира с ръце нещо голямо) който не е виждал журналист през живота [---]

Н.Ц.: сериозно взели са фалшиво интервю [/] Злати ти

З.Р.: имах един период когато пеех в едно друго предаване и това беше периодът в който хората много ме харесваха и ме обикнаха и тогава бях много щастлива че по улиците ме спираха и ми се радваха хората (жестикულიра последователно първо с едната а след това и с другата ръка) това беше един много положителен (повдига рамене) и много приятен за мен момент всичко останало е каквото се сетиш (поглежда нагоре усмихва се)

Н.Ц.: те се упражняват да пишат но понякога и не могат да пишат [/] обаче в нашето интервю отново ще има (вдига ръка сочи с показалец) ще има медии ще има вестници вашето интервю ще го проведем посредством една игра (обяснява с ръце) цитиридис нюз цитиридис прес сме го нарекли на екрана ето тука на цититрона ще се появяват заглавия истински заглавия на вестници и медии свързани с вас но с една уловка [/] (показалецът му е изпънат променя посоката му) част от заглавието липсва а вашата работа е (посочва ги) да се опитате да познаете коя е липсващата част има възможни отговори аз предлагам да видим първото

З.Р.: (поглежда към водещия усмихва се потропва с пръст по крака си)

Б.Г.: да интересно ще е (премества ръката, която е подпряна на дивана, за да скръсти ръцете си отпред)

Н.Ц.: [/] Златка и Благо станаха вегани родители планинари научни сътрудници в бан ако е последното цялото интервю ще бъде само с тази новина

З.Р.: аз мисля че сме и първото в момента [---] (*посочва с пръст екрана, повдига ръце, смее се*) той пости аз покрай него също почти (*движи ръцете си*) като цяло сме родители [/] (*поглежда към Благой*)

Н.Ц.: я да видим кой е верният отговор [/] (*обръща се към екрана*) точно това е верният отговор родители на Благо му е за четвърти път [/] Злати това е първото ти дете как ви се промени животът откакто (*обяснява с открити длани*) [/] Злати на теб на теб ти е за първи път

З.Р.: ми как ми се промени животът (*поема въздух*) животът ми стана изключително изпълнен ежедневието ми стана изключително изпълнено с щастие човек се чувства някакси завършен ставаш аз винаги съм била отговорен човек *

„Тази сутрин“, bTV, 23.04.2020 г.

Етикет на записа: медии, телевизионно публицистично предаване, дискусия в „Тази сутрин“

Дата на излъчването: 23.04.2020г.

Основна тематика: откриването на безплатна телефонна линия за пациенти с придружаващи заболявания в ситуацията на COVID-19

Допълнително засегнати теми: състоянието на здравната система в България, карантинните мерки, разпространението на коронавируса

Участници: Антон Хекиян, пол М, професия/занимание – журналист, образование – висше, официално облекло
д-р Станислав Хасърджиев: пол М, професия/занимание – председател на Националната пациентска организация, образование – висше, спортно-елегантно облекло

Ситуационен комплекс: телевизионно студио с класическите за предаването декори, видеостени и цветове, участниците са седнали заедно на бюро, един срещу друг, и водещият, и събеседникът са седнали на столове, като д-р Станислав Хасърджиев е в лявата страна на екрана и в дясно на Антон Хекиян.

Ситуационна тоналност: служебна (неутрална) тоналност

Транскрибирал: Кристина Налбантова, специалност „Реклама и публична комуникация“, ФЖМК

Дата на транскрипция: 30.05.2020 г.

Продължителност на транскрибирането: 8 минути и 45 секунди

Линк към записа в интернет: <https://btvnovinite.bg/predavanja/tazi-sutrin/d-r-stanimir-hasardzhiev-prez-poslednite-2-3-meseca-mnogo-hora-ne-predprieha-merki-za-zdraveto-si.html>
(23.04.2020 г.)

Транскрибиран текст

А.Х.: в България се открива специална телефонна линия на която ще бъдат консултирани пациенти с хронични заболявания какви рискове например крие коронавируса за тях това съобщи председателят на Националната пациентска организация доктор Станимир Хасърджиев на брифинга на Националния оперативен щаб вчера той е наш гост за да разберем за тази телефонна линия и кой ще може да се възползва от нея добро утро *(обръща се към Станимир Хасърджиев)*

С.Х.: добро утро линията ни е дарение от един от мобилните оператори тя е безплатна (кима) 080014515 е линията тя е линия за хронично болни пациенти хора с някакво придружаващо заболяване вероятно на част от зрителите им е направило впечатление че особено внимание се обръща на тези хора и всъщност от всички смъртни случаи в България например (поглежда към А.Х.) мисля че само при три не беше описано никакво придружаващо заболяване хората с хронични заболявания са големите така *(прави жест с ръка)* голямата рискова група при която инфекцията протича / може да протече тежко *(през цялото време гледа ту надолу, ту към Антон Хекиян)* [...]

А.Х.: да и може би са най-потърпевшите и го виждаме може би и от статистиката която/[...]

С.Х.: точно така [---]

А.Х.: получаваме всяка сутрин [---]

С.Х.: а / всъщност вниманието на всички от тук нататък трябва да бъде към хората които имат някакво допълнително заболяване то се знае и кои са тези заболявания / а защото / там трябва да бъдат насочени усилията тяхното основно заболяване да бъде подконтрол и тези хора да ги пазим категорично да не се / м м м *(запъва се)* да няма никакъв шанс *(прави жест с повдигане на ръка)* те да се сблъскат с вируса защото сблъскат ли се нещата при тях могат много да се усложнят //

А.Х.: и да не подлежат на риск разбира се но има ли генерален риск след края на извънредното положение да излезем с много повече болни или поне пик на болните от други заболявания

С.Х.: категорично да защото през последните 2-3 месеца бих могъл да кажа щот отдавна тръгнаха съобщения и се знаеше че / м м м идва насам вълната много хора просто не не предприеха / мерки за здравето си от страх от притеснение м м м (*запъва се*) не потърсиха [---]

А.Х.: а някои не отидоха на лекар [---]

С.Х.: да да точно така [---]

А.Х.: някои не отидоха на лекар //

С.Х.: Имаме много такива сигнали много такива случаи почнаха да излизат / още повече че наистина в една такава тревожна ситуация в която // не беше // и то продължава да не е съвсем ясно какво ще се случва и как ще се случва тези хора просто си останаха в домовете тоест можем да предполагаме че сега по принцип в България знаете че късно се откриват заболяванията / хората не винаги отиват навреме или не винаги имат възможност да отидат навреме на доктор/ сега // мисля че нещата ще бъдат още по очевидни // (*гледа ту към Антон Хекиян, ту надолу*)

А.Х.: добре на тази телефонна линия нека още веднъж да я кажем на хората 080014515 (*гледа към лист на бюрото си, след това вдига глава към събеседника*) нека да кажем какво още могат да направят хората с какво още ще им бъде полезна тя//

С.Х.: на тази линия (*запъва се*) която организираме съвместно с Лекарския съюз и дружествата по различните специалности кардиолози/ендокринолози/пулмолози/онколог има/ има също така психолог пациентски експерт има там хората които имат хронични заболявания могат да се обадят и да разберат при тяхното състояние какви са допълнителните мерки ако трябва да взимат към кои лекари трябва да се обръщат включително / има възможност / ако прецени специалист на горещата линия по време на разговора да направят и виртуален преглед тъй като имаме предоставени и виртуални кабинети така да се каже (*жестикულიра с ръка*)

А.Х.: Какво ще представлява виртуалният преглед(жестикулира с ръка, която е поставена на бюрото)

С.Х.: ами виртуалният преглед е нещо което отдавна трябваше да се въведе в България (Антон Хекимян кима) щот щеше да реши много проблеми на хронично болните сега в една такава пандемична обстановка виртуалният преглед всъщност представлява възможност за телемедицинск и разговор слекаря включително обмяна на документация включително на рентгенови снимки и така нататък (повдига ръка, сякаш показва) нещата са много напреднали откъм технология за жалост в България не се прилага въпреки че много от тия технологии се пишат от български разработчици те се използват в / чужбина но не и в нашето здравеопазване където сме общо-взето спряли здравеопазването не знам от / (гледа надолу) от миналия век (усмихва се) [---]

А.Х.: някъде назад във времето // (усмихва се)

С.Х.: много // много назад и за съжаление съвсем стана очевидно и наболя този проблем // необходимо е България наистина да (прави пауза и повдига ръка) дано да си вземем поуците от тази пандемия / но е необходимо много бързо да извървим крачки напред и да да да въпгрейднем (сmee се) така да се каже това което имаме в момента като здравна система //

А.Х.: вчера говорихте за австралийския модел какво представлява той (жестикулира с дясна ръка)

С.Х.: ааа // ами // австралийският модел е// той не е само в Австралия ако видите и в Европа има такива държави които смъртността от ковид инфекцията е много ниска в момента България е една от тях и тук се използва единиятпохват всички под карантина рано и така да се очаква ниската смъртност което за България беше единственият шанс при тази здравна система (повдига ръка) при липса на телемедицински и въобще на електронно здравеопазване това беше единственият шанс българите да се спасим и дано да продължава тая ниска смъртност в това отношение правителството направи точната крачка // австралийският модел е съвсем различен там също смъртността за цяла Австралия ако не ме лъже паметта в момента е около 50-50 и няколко човека общо (прави знак с ръка, с който показва „приблизително“) смъртни случаи за цяла Австралия [---]

А.Х.: цяла Австралия (*изненадва се*)

С.Х.: цяла Австралия / като там подходът е съвсем различен // подхода е всички усилия са насочени към хронично болните тоест най-уязвимата група при които се очаква да протече тежко инфекцията включително тези хора [---]

А.Х.: те карантинирани ли са там или по-скоро се следи за тяхното състояние... [---]

С.Х.: следи се за тяхното състояние прави се всичко възможно тези хора да нямат никакъв досег до вируса (*кима*) тоест да не трябва да ходят по болници да се разхождат те имат телемедицина (*повдига ръка*) тия хора им е осигурено включително доставки до дома на храна лекарства и така нататък за да може / те да бъдат предпазени от всякакъв сблъсък вероятност въобще (*прави жест с ръка*) да бъдат инфектирани и по този начин всъщност там се постига ниската смъртност тоест останалата част от населението си работи при нали стриктно спазване на хигиенни мерки и така нататък (*Антон Хекимян повдига две ръце от бюрото, за да зададе въпрос*) но [---]

А.Х.: Но няма затваряне на икономика [---]

С.Х.: разбира се (*кима в знак на потвърждение*) [---]

А.Х.: така ли

С.Х.: имаше може би за няколко дни (*прави знак с ръка*) смисъл разбира се карантинните мерки те са си едни от най-ефективните в пика на инфекцията и в бума// но смъртността // а а а [---]

А.Х.: е рязко ограничена както в България [...]

С.Х.: тук е ограничена, защото всички си стоим по домовете (*Антон Хекимян кима в знак на съгласие*) [...]

А.Х.: (*прави жест с ръцете си*) една голяма част от хората наистина спазват всички мерки [---]

С.Х.: Точно така [...]

А.Х.: защото всеки ден обясняваме че има хора които не спазват но то е като движението по пътищата (*Станимир Хасърджиев кима в съгласие*)

С.Х.: има има има такива но общо-взето не могат да се абсолютизират нещата и да кажем българинът е много дисциплиниран или не е дисциплиниран няма да сме прави и в двата случая //

А.Х.: а смятате ли че ако паднат карантинните мерки (гледа надолу) сега извънредното мерки да свърши или не част от карантинните мерки най-вероятно ще останат (Антон Хекимян жестикулира с ръце) но при дори разхлабването им в края на май или началото на юни след това дали отново ще има пик на заболялите //

С.Х.: вероятно да това се очаква в цял свят и тук в България го виждаме през последните дни резултатът от Цветница от Великден тепърва предстои така резултатът от съвместното обикаляне на близки или на познати дори в рамките на града дори да не сме били при близки и роднини (жестикулира с ръка) но единственият начин мерките да се разхлабят и това да не предизвика а погром и тази апокалиптична картина която виждаме в държави в Европа и не само е да да подходим (замисля се) много спешно сега трябва да се наистина предпазят възрастните хора хората с хронични заболявания (изброява ги с пръсти) за да могат всички които са здрави и при тях шансът да развият усложнения да могат да се възвръщат постепенно към своите задължения при пак казвам (кима) стриктно на хигиенни норми. [...]

А.Х.: благодаря [...]

С.Х.: за да се случи това обаче трябва сега да се случат тия мерки включително с телемедицинските [...]

А.Х.: способности

С.Х.: способи (засмива се)

ДИСКУССИИ

Харалан Ангелов – извън българската литературна памет

Грета Разсуканова

Резюме

Харалан Ангелов е поет и политик, останал зад борда на българския литературен канон. Това се дължи на невписването му в типа възрожденски поет революционер, зад който стои и съдбата на герой, а след Освобождението на България – на невписването му в типа на модерния поет. Съвременник на Христо Ботев, той няма неговата съдба, нито поезията му е толкова френетична. Съвременник след това на Пейо Яворов, поради смъртта си през 1904 г. той няма време да се нареди сред предходниците на модернизма.

Ключови думи

Българско възраждане, поет държавник, канонопроизводство, ранна модерна поезия

Човешката памет, покрай всички присъщи за нея парадоксални особености, проявява склонност да съхранява трайно само онова, което впечатлява с екстремно въздействие. Всичко друго избледнява като спомен и изтича през улука на съзнанието. Освен на индивидуално ниво, процесите са „запазена марка“ и на обществото. Колективната памет дори им придава ускореност под влияние на външни за спомена фактори – науки, идеологии, включително и мода. Високооктановият шум, помпозността, скандалният образ гарантират трайното запомняне. Подобен „навик“ при запаметяването е специфика на модерния човек – и това важи и за България от края на XIX век. Самата генерализация на настоящето прави видими единствено неговите ослепителни светлини. Ако към това се прибави и преднамерена селективност, резултат от участие или отказ от участие в политиката, тогава забравата нараства.

В този исторически момент, когато разрешаването на националния проблем (териториално обединяване на Отечеството) наистина е обща цел на българското общество, доминираща в публичността, е необходим обединяващ модел – общата памет. Нужен е канон, който да я създаде и да моделира определена обществена мотивация в

конкретното настояще. Той, макар да е принципно насочен към минала събитийност, към деянията на предишни поколения, цели изграждането на смисъл, съобразен с проблемите на настоящето. Разбира се, водеща и тогава е екстремността на събитието. При това за българите от края на деветнадесетото столетие тя не е като оцветена от изкуствения пейзаж на телевизионно шоу, уж изпитващо волята за оцеляване.

Съединението от 1885 година прави ясен един геополитически факт – обединявайки своето Отечество, българите ще бъдат сами срещу всички. Ситуация, крайна в своята напрегнатост. Представата за самостоятелна национална държавност съществува на нивото на колективната памет за далечното минало, но за да бъде поддържана тази памет и да послужи като патриотичен мотив за битките, чиято цел е възкресението на Майка България, са нужни и велики герои. Освен от „някога“, те трябва да бъдат и от великата епоха на Възраждането. В случая важен е маркерът *великата*. Да бъде възстановена и изградена наново отдавна унищожена държава, е дело велико. Социалните и политическите цели изискват памет за предците герои. Изискват епос – от ранга на „Илиада“.

За българската литературна и културна традиция след Освобождението пръв прилага този подход Иван Вазов в цикъла „Епопея на забравените“. Затова той става и авторът, наложил тази селективност и по отношение на своите „колеги“ поети, родени преди Освобождението. Възрожденските поети. За да намерят те място в аксиологията на народната памет, трябва да са извършили чутовен подвиг – поне читателското съзнание реагира така. Необходимо е „слово със съдбовно важна мисия в националното културно пространство, ... на публицистичната полемика-апология, на агиографската реквиемна реч, на култово-сакралния текст, ... на кодификацията-договаряне на „правилния“, „истинния“ общ смисъл, гарантиращ наличието на нация“ (Пелева 1994: 12). Конституираната парадигма на „великите“, на „образците“ е еталонна и за съзнанието на онези, които създават българския литературен канон. Извън статуса на „голямата“ литература остават личностите, чието житие не е велико страдание за Отееството, не е праведен импулс за подвиг – героически или творчески. Комбинацията е за предпочитане. Още по-добре е да са загинали достойно в бой с поробителя на някой висок планински връх. Така стават видими, съграждат българския духовен елизиум. За всички други е

вечността на забравата, за да не могат спомените за не толкова величавото да отнемат от блясъка на възрожденските колоси.

Въпроси с повишена трудност конструират примка за народната памет, а и за националното самочувствие – дали наистина е справедливо декоративното присъствие на „отхвърлените“ в светлата панорама на българската литература и култура; дали отсъствието на вярна оценка, разпознаваща приноса на „забравените“ за възкресението българско, не е нова национална голгота на Духа... Защото именно регламентираното преди повече от столетие, от дистанцията на времето, имплицира възможност за иновативна „среща“ с „непризнатите“. Имената и животът им са отпечатащи на дефицит в българската памет и в изключителни случаи „проблясват скромно“ в заплануваните мероприятия – форуми, четения, дискусии, конференции – „литийни шествия“ на модерното време, агремент за поддържане на славата на избраните. „Денят на народните будители е един бавен празник...Няма я тук екстатиката на тържествената заря-проверка, на второюнската сирена“ (Господинов 2004). И така през „годините будителите се позабравят и от гузност в календара се избират дати за помен“ (Данаилов 2018).

Тази парадоксалност на обществената памет здраво „закрепва“ към родния конклав и Харалан Ангелов – роден в Шумен през 1845 г. Според литературния канон – даскал поет. Първите му стихове са от 1863 г., но младият Харалан не остава поклонник единствено на лиричното слово – създаването на поетически текстове е популярна изява в неговото съвремие, особено сред българските народни учители. Още като ученик той свири на цигулка и е един от музикантите в оркестъра на унгарския емигрант Михайл Шафран – безспорно проявление на европейска култура. Когато унгарецът напуска град Шумен, младежът продължава да се занимава с музика, като става част от ученическия оркестър, който вече е ръководен от учителя Добри Войников (Чилингиров 1914: 13). Със сигурност Войников е авторитетът и за още едно духовно допълнение към културните интереси на Ангелов – театъра.

1870 година пълноценно променя живота на шуменеца – поетът цигулар е поканен да заеме учителско място в село Жеравна. Там става видимият диригент на духовните промени. Успява да убеди местните чорбаджии да дадат пълна автономия по отношение управлението на училището, а и на читалището (Константинов 1948: 225). Затова пет

години след основаване на читалището в Жеравна, когато Ангелов вече не е учител там, институцията получава пълно административно самоуправление – специфична особеност на модерната демокрация от европейски тип и немислима за традиционното патернално общество.

Ако работата на Харалан Ангелов като учител е преди всичко задължение, то основаването на читалище „Единство“ е инициатива, която води към успех идеята за съграждане на новобългарската култура. Читалището е новата „добавена стойност“ към „визитката“ на възрожденеца Харалан Ангелов. Този млад човек има огромно публично влияние и е наясно с истинската значимост на читалищната дейност. Като гражданско сдружение читалището съвсем няма единствено и само просветен ориентир. Основната задача на институцията е постигането на единение на българите, а и поставя жеравненци „в крак“ с модернизирания се български етнос. Когато Васил Левски идва в селото през 1872 г., избира Ангелов за организатор на подготовката за създаване на революционен комитет (Константинов 1948: 257-258).

Като просветител и общественик, Харалан Ангелов получава най-висшата награда от жеравненци – възпяват го в песен, заедно с други двама учители (Нягулова 2007: 46):

Що мяза, мамо, що мяза,
Жеруна село паланка,
бастиса Котел касаба.
В Жеруна трима даскали
и четвъртата – даскалица:
Харалан – шумналията
и Стефан..., Никула..., Еленка...

Човек на словото, Харалан Ангелов остава литературна личност, независимо че има и друга житейска реализация. Продължава да пише стихове, но не желае или не умее да търси публична изява. Стилиян Чилингинов (първият и основен изследовател на творчеството на шуменеца) твърди, че приятели на поета изпращат негови текстове за отпечатване в цариградското списание „Читалище“ – дори без знанието на Ангелов (Чилингинов 1914: 24).

Той не обича да попада в светлината на публичния интерес. Насочва изживяванията, а и тяхното поетическо реализиране, повече към себе си. Тези духовни рефлексии го доближават до поети от съвсем друго поколение, които творят вече след 1904 г. „и чиято лирическа концепция за човека и света е съзвучна с екзистенциалистките настроения на европейския XX век“ (Игов 2000). Деликатната чувствителност, интровертната тихост, горчивата скръб, страданието, лишено от ореола на святост, разочарованието, песимизмът, „който трябва да се възприема естетически, а не етически“ (Кьосев 1987: 694), са ценностните „йерархии“ и на даскала поет Харалан Ангелов, но повече от тридесет години преди началото на XX век и преди модерната рецепция на един текст да изгради новия корпус на българското културно пространство.

Столетните патриархални принципи дори и в град като Шумен не допускат настроения и идеи, които могат да бъдат определени като импорт от европейския Модерн, камо ли като директно декадентски. Фактът, че те се проявяват при Харалан Ангелов, че са реализирани като своеобразен „неканоничен“ текст, дори и той да не е публикуван, а да е останал в архива на поета, вече насочва към литературна среща с естетическата стойност на различността. В нейния локус е емоционалната чувствителност, „обърната“ не към обществените нужди, а към личното изживяване. Тази поезия имплицира страданието от неосъществена любов към земна жена, от непреодолима самота. Харалан-Ангеловият лирически дискурс насочва към лична печал, която тласка ръката да посегне към заредения револвер. И всичко това – съчетано с декларативното: „Аз обичам болката си“. (Йоцов 1934: 129). Трагичният импулс поставя Харалан Ангелов някъде между Пейо Яворов и Димчо Дебелянов. При поетите символисти, но всъщност – преди тях. Идеалите и ценностите, които следва, в ограничена степен са изцяло български. Те относително са свързани с българското самосъзнание, но са по-скоро общочовешки. Ангелов не генерира ценности, а ги следва като субективна рефлексия.

Харалан Ангелов е от последното възрожденско поколение творци, но не означава, че този факт трябва да е катехизисът, според който литературният канон да остави името на шуменския поет недвусмислено и единствено в непрестижната зона на даскалската поезия. Класификационното определение *даскалска поезия* отдавна е прикачено към лирическото творчество на Харалан Ангелов. „Той изхожда от даскалската поезия...

Учителската мисловност все остава своите корени у него... Така че той е връзката между даскалската поезия и поезията на литературните върхове – П. Р. Славейков и Хр. Ботев“ (Йоцов 1934: LXXXIV). „Епитетът“ *даскалска* се възприема като маркер за нехудожественост, за ниско естетическо ниво на живеене на творбите, а авторите им „не надмогват исторически отминатите пътища или имат по-скромни поетически достойнства“ (Игов 2010: 200).

Няма съмнение, че произведенията на Ангелов не носят белега на Ботевата патриотична вдъхновеност и романтична възвисеност, а и шуменецът, вероятно поради нестабилното си здраве, не нарамва пушка, за да загине славно в Балкана. „Доказателствата“ сякаш автоматично поставят произведенията му извън критериите на българския следосвобожденски литературен канон. Стиховете на Харалан Ангелов не са и толкова ясно патриотично и революционно насочени, за да бъдат приети в културната практика не като олющени знаци на масов „занаят“.

Лириката на поета остава някак неуместна като явление както преди 1878 година, така и до самото начало на XX век (Харалан Ангелов умира през 1904 г.). Тя е извън ракурса на Българския национален ренесанс и за това време не се вмести в стандартните представи. Не съвпада с очакванията на времето, в което е създадена. Наистина поетическото слово на Харалан Ангелов не впечатлява с елегантен изказ, липсва белегът на репрезентативност, но в един ранен момент удивлява с лирически настроения, търсени и открити от следващо поколение творци. И заслужава изследователско внимание.

Всъщност – поезията на Харалан Ангелов е изпреварила времето си. Общоприетата представа за великите български герои, подготвили Освобождението в последните десетилетия на робството, е еднозначна – като човеци те съчетават изключителни, могъщи характери с възторжен, оптимистичен патриотизъм и с готовността за саможертва. Всяко отклонение, всяко колебание или признание за слабост са недопустими. Като характер Харалан Ангелов е лишен от пламенност и твърдост. Не е склонен да проявява краен стоицизъм в изпитанията на волята и въобще не се вмести в сценария, който литературният канон създава десетилетия по-късно, но вменява на Възраждането. „За българските читатели по силата на стогодишна очевидност произведенията на Каравелов, Ботев, Петко Славейков, Вазов, Захари Стоянов, Стоян Михайловски, Алеко

Константинов вече не будят съмнение относно своята „класичност“ (Кьосев 1998: 30) и „статутът на вместилището, на „съкровищницата“ е непоклатим“ (Кьосев 1998: 42). Поезията на Харалан Ангелов отразява общоевропейските процеси на промяна в психиката на модерния човек. Колкото и българите да изостават от тях, все пак има отделни личности, които се идентифицират с тези тенденции. Художественото кореспондиране с принципи, неприсъщи за автентичната възрожденска традиция, е недопустимо, погледнато от висотата на литературния канон, което не означава, че не са съществували. Проблемът е точно в това, че ги е имало, но не по начина, по който би трябвало. Разминаването между очакването и фактите – конкретно за Харалан Ангелов – го поставя в неустойчива ситуация на гражданско и творческо поведение. Като предосвободенски поет, а и като представител на даскалската поезия, той проявява интерес към идеи, които са литературно „премълчани“, защото не отговарят на обществените очаквания, включително и на културното ниво на неговите съвременници. Така се получава образът на „недооценения поет...“, който е унищожен от своите съотечественици“ (Кьосев 1987: 711).

След Освобождението също няма перспектива Ангелов да бъде разпознат като „достоеен“ за Пантеона – странна повторителност, но с нов оттенък – заради политически процеси и фактори. За втори път се оказва неразбран и недооценен. За периода преди 1878 г. той би трябвало да бъде възрожденска личност и поет, поне на границата на мъченичеството и подвига. В следващия период, в свободна България, да е носител на политическо достойнство и гражданска смелост. Той безспорно ги притежава, но не застава на „правилната“ страна. Като действащ политик Ангелов следва и практически прилага ценностите на либерализма. Това му създава доста проблеми. Неведнъж е освобождаван от административна длъжност. Продължава да пише, но без да публикува. Роден е с душа, осенена от емоционалната сетивност на поет, който не притежава волева твърдост, няма гениалност, която да му запази място в хардуера на вечността, нито има стремеж към изява и себеутвърждаване. Същевременно Харалан Ангелов запазва почти всичкото си творчество единствено в своя архив. Съвсем закономерно остава слабо познат в своето настояще и постепенно избледнява в контекста на българската литературна история.

Във „визитната картичка“ на Харалан Ангелов след Освобождението са записани и разочарования, и оценен труд. Поетът е избран за депутат в Учредителното събрание, но шуменските чорбаджии и особено временната руска окупационна администрация правят необходимото, за да осуетят легитимното му отиване в Търново. В следващите години е два пъти народен представител. Напуска учителската професия. Човек със значителна образованост, културна информираност, който владее италиански, руски и френски език, който има и опит като читалищен организатор, наистина може да бъде полезен извън училището – особено в първите години от създаването на Княжество България.

Административната работа на шуменец започва от родния му град. Следват назначения като окръжен управител на Лом, Разград, Стара Загора. Участва с лични средства в основаването на варненската „Книжевна дружина“ – духовен първообраз на сегашната Регионална библиотека „Пенчо Славейков“. Граждански ангажимент на всички нейни учредители е да помогнат на варненци да са просветени, информирани, да живеят по европейски. Когато е помощник-кмет и после два пъти кмет на Варна, Ангелов има безспорен принос за благоустрояването и модернизирването на града. Пръв започва да публикува в местната преса информация за бюджета на община Варна. Името на Харалан Ангелов не трябва да бъде премълчавано и като строител на съвременна България.

В своята „Домашна тетрадка“ Йордан Радичков „дефинира“ човека като „дълго изречение, написано с много любов и вдъхновение, ала пълно с правописни грешки“. В кладенеца на българската литературна история всяка капка на признание е безценна. Тя може да умие, да оценности, да осъществи. И да поправи грешките.

Библиография:

Господинов 2004: Господинов, Г. „Невидимите дипломи“ – Академично слово за Деня на народните будители пред випускниците на НБУ, 01.11.2004. Available from: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:smkpULUaUfgJ:https://news.bg/bulgaria/nevidimite-diplomi-akademichno-slovo-za-denya-na-narodnite-buditeli-pred-vipusknitsite-na-nbu.html+&cd=1&hl=bg&ct=clnk&gl=bg&client=firefox-b-d>

Данаилов 2018: Данаилов, Г. Народните будители и тяхната съдба // Култура – месечник за изкуство, култура и публицистика, Ноември 2018, брой 3 (2952). Available from: <http://www.kultura.bg/article/78-narodnite-buditeli-i-tyahnata-sydba>

Игов 2000: Игов, Св. Българската литература. XX век // Електронно списание LiterNet, 17.01.2000, № 1 (2). Available from: <https://litenet.bg/publish/sigov/bgliter.htm>

Игов 2010: Игов, Св. История на българската литература. София: Сиела, 2010.

Йоцов 1934: Йоцов, Б. Харалан Ангелов. Стихотворения. София: Изд. Т. Ф. Чипев, 1934.

Константинов 1948: Константинов, Д. Жеравна в миналото и до днешно време – Историко-битов преглед, Жеравна: Читалище Единство, 1948.

Кьосев 1987: Кьосев, Ал. Послеслов. – В: Михайловски, Ст. Божествен размирник. Философска поезия и проза. Съставителство и предговор: проф. Атанас Натев. Редакция и бележки: Румяна Койчева, Йосиф Каменов. София: Български писател, 1987.

Кьосев 1998: Кьосев, Ал. Българският канон? Кризата на литературното наследство. Под редакцията на Бойко Пенчев, София: Александър Панов, 1998.

Нягулова 2007: Нягулова, А. Родовата памет на Жеравна, Жеравна: Читалище Единство, 2007.

Пелева 1994: Пелева, И. Идеологът на нацията. Думи за Вазов, Пловдив: Пловдивско университетско издателство, 1994.

Чилингиров 1914: Чилингиров, Ст. Харалан Ангелов – Принос към нашата доосвободителна поезия. – В: Сборник на БАН. Клон историко-филологичен и философско-обществен. Кн. 3, София, 1914.

HARALAN ANGELOV – OUTSIDE THE BULGARIAN LITERARY MEMORY

Greta Razsukanova, Ph.D. student

New Bulgarian University in Sofia

Abstract

Haralan Angelov is a poet and politician who remained behind the board of the Bulgarian literary canon. This is due to his noninclusion in the type of Revival poet-revolutionary, behind which stands the fate of a hero, and after the Liberation of Bulgaria from Turkish rule – to his noninclusion in the type of modern poet. A contemporary of Hristo Botev, he does not have his destiny, nor is his poetry so frenetic. A contemporary of Peyo Yavorov, due to his death in 1904, he did not have time to rank among the predecessors of modernism.

Keywords

Bulgarian national revival, poet statesman, canonmaking, early modern poetry

РЕДАКЦИОННИ ПОЛИТИКИ

„Медии и език“ е електронно научно списание за изследване на медийния език. То е регистрирано като електронно научно издание с ISSN 2535-0587 към Университетското издателство „Св. Климент Охридски“. Интердисциплинарният характер на списанието го позиционира в полето на хуманитарните и социалните науки.

Обхватът на изданието са две бързо развиващи се научни направления – *медиалингвистиката* и *медиастилистиката*, в които се изучават закономерностите на ефективното използване на целия комплекс от езикови ресурси в публичната сфера и по-специално в различните ситуации на медийното общуване.

Целта на сп. „Медии и език“ е именно тази – да обедини усилията на изследователите в тази област и да създаде платформа, върху която лесно и бързо да се откриват сродни публикации в областта на медийния език и стил. Със засилването на интереса към съвременни явления като езика на омразата, езика на политическата коректност, към езика на медиите и политиците и във връзка с нарастващата тревога от едно постистинно медийно и политическо влияние медиалингвистичните изследвания се превръщат в основен ориентир за бързо и прецизно разчитане на медийните и политическите послания.

Списанието е сновано през 2017 г. от проф. д.н. Андреана Ефтимова.

Адрес: София 1000

Ул. „Московска“, №49, каб. 60

medialinguistics@abv.bg

ПОЛИТИКА ЗА ПАРТНЬОРСКА ПРОВЕРКА

Всички статии и студии в рубриките „Анализи“, „Медиен мониторинг“ и „Дискусии“ се подлагат на **двойно сляпо рецензиране** от специалисти по съответната проблематика.

Всеки изпратен ръкопис се оценява по критерии като значимост и новост на научния проблем, познаване на чужди интерпретации на проблема и на литературата по темата, обща структура на статията, яснота и точност на изложението.

ПОЛИТИКА ЗА ОТВОРЕН ДОСТЪП

Списание „Медии и език“ използва Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Отвореният достъп означава, че цялото съдържание е достъпно безплатно за потребителя или неговата институция. Потребителите имат право да четат, изтеглят, копират, разпространяват, отпечатват, търсят или правят връзки към пълните текстове на статиите или да ги използват за други законни цели, без да искат предварително разрешение от издателя или авторите. Това е в съответствие с определението на Budapest Open Access Initiative (BOAI) за отворен достъп в Декларацията, подписана и от сп. „Медии и език“ – <https://www.budapestopenaccessinitiative.org/sign/signatures/>, както и със стандартите за отворен достъп на Directory of Open Access Journals.

ПОЛИТИКА ЗА ДИГИТАЛНО АРХИВИРАНЕ И ЗАПАЗВАНЕ

Дигиталното архивиране представлява набор от процеси и дейности, които осигуряват дългосрочен достъп до информация в дигитални формати. Политиката на списание „Медии и език“ за дигитално архивиране и запазване включва следните мерки:

Дигитални репозиториуми и библиотеки

Всички броеве да депозирани в Централната и източноевропейска онлайн библиотека (CEEOL) – пълнотекстов репозиториум, който осигурява достъп до материали в областта на хуманитаристиката и социалните науки, публикувани във и отасящи се до Централна, Източна и Югоизточна Европа. Копията на статиите са достъпни за научната общност чрез системата на CEEOL, както и в сайта на Списанието.

Индексиране

Списание „Медии и език“ е индексирано в 12 бази данни – ERIH PLUS, DOAJ, Crossref, JISC Sherpa Romeo, ZDB, CEEOL, Cite Factor, НАЦИД, OpenAlex, EZB, ROAD, eLIBRARY.RU. От 2023 година списание „Медии и език“ осигурява DOI за всички свои научни публикации. Статиите в списанието могат да бъдат открити в Google Scholar.

Самоархивиране

Списанието позволява на Автора да депозира приетата за публикуване версия на Ръкописа, както и публикуваната версия в PDF формат в институционални репозиториуми и други некомерсиални репозиториуми, както и да го публикува на личния си уебсайт или на уебсайта на съответната академична институция (включително в социални мрежи, например ResearchGate, Academia.edu и др.) по всяко време след публикуването в Списанието и в съответствие с [Creative Commons Attribution – NonCommercial – NoDerivs 4.0](#) лиценза. Списанието трябва да бъде посочено като първоизточник заедно с линк към публикацията в него.

ПРИНЦИПИ НА РЕДАКТОРСКАТА ЕТИКА

Списание *Медии и език* се ръководи от международните стандарти, които са установени от **Committee on Publication Ethics (COPE)**. Документите *Code of Conduct and Best Practice Guidelines for Journal Editors* и *Code of Conduct for Journal Publishers* са публикувани на сайт с адрес <http://publicationethics.org/>.

МОДЕЛ ЗА ОФОРМЯНЕ НА РЪКОПИСИТЕ

Заглавие на материала

Име и фамилия на автора
Звание, степен, месторабота
ORCID ID
Имейл

Резюме: до 10 реда.

Ключови думи: до 5 ключови думи на български език

(Обърнете внимание, че накрая на статията информацията дотук се представя на английски език!)

Увод (Използвайте стил Heading за съответните рубрики)

Основен текст

За основния текст се използва стил Normal.

Форматирането на списъци става с наличните в Microsoft Word инструменти.

Използвайте стил „Цитат“ за цитати, по-гълги от 3 реда.

Подчертаванията да бъдат в Italic или в Italic Bold.

Бележките под черта да бъдат разположени след текста. Графиките и таблиците да бъдат номерирани и озаглавени над изображенията.

Използвайте вътрешни заглавия на частите на текста.

Заключение

Библиографско цитиране в текста

Данните се поставят в скобки след цитата, като се посочва точната страница, на която се намира цитираният пасаж.

Пример: (Ухлиржова 2011: 7).

Пример: (Бауман 2000: 43).

При колебание справка за предаването на собствени имена от чужди езици може да се направи в „Официален правописен речник на българския език“, София: Просвета, 2012, с. 30-36.

Библиографско описание в списъка след текста

Подрежда се по азбучен ред на фамилните имена на авторите, без номериране. Първо се поставят източниците на кирилица. Източниците на кирилица се транслитерират на латиница само в библиографското описание, като транслитерацията се поставя в квадратни скобки. За улеснение може да се използва онлайн инструмента за транслитериране: <https://slovored.com/transliteration/>

След източниците на кирилица се поставят по азбучен ред източниците на латиница.

При повече публикации от един и същи автор в една и съща година след годината се слага буква а, б, в... (в кирилския списък) и a,b,c... (в списъка на латиница).

Примери за стандарта на библиографско описание възприет от списанието

Книга (монография, учебник)

Караулов 1999: Караулов, Ю. Н. *Активна граматика и асоциативно-вербална мрежа*. Москва: ИРЯ РАН, 1999. [Karaulov 1999: Karaulov, Ju. N. Aktivnaja grammatika i asociativno-verbalnaja setj. Moskva: IRJa RAN, 1999.]

Bauman 2000: Bauman, Z. *Modernity and the Holocaust*. New York: Ithaca, 2000.

Stankova, Harlacova 1991: Stankova, E., I. Harlacova. *English idioms*. Sofija: UI „Sv. Kliment Ohridski”.

Статия в списание

Ухлиржова 2011: Ухлиржова, Л. Общност и многообразие на словореда на клитиките (Съпоставително изследване на българския и чешкия език). Част III. – В: *Съпоставително езикознание*, №3, 2011, 5-16. [Uhlirzhova 2011: Uhlirzhova, L. Obshtnost i mnogoobrazie na slovoreda na klitikite (Sypostavitelno izsledvane na bylgarskija i cheshkija ezik). Chast III. – V: Sypostavitelno ezikoznanie, №3, 2011, 5-16.]

Corrigan 1965: Corrigan, R. The Drama of Anton Chekhov. – In: *Modern Drama. Essays in Criticism*. Ed. by T. Bogard, W. Oliver. New York: Oxford Press, 1965, 85-90.

Статия в книга (сборник, енциклопедия)

Карагъждова 1998: Карагъждова, Сн. Езикът на рекламата. – В: *Езиково съзнание*. Под ред. на Ст. Димитрова. София: Наука и изкуство, 1998, 289-315. [Karagjozova 1998: Karagjozova, Sn. Ezikyt na reklamata. – V: Ezikovo syznanie. Pod red. na St. Dimitrova. Sofija: Nauka i izkustvo, 1998, 289-315.]

Статия в интернет

Ефтимова 2010: Ефтимова, А. „Народният“ език в „народната“ аптека. – В: *Литернет* [онлайн], № 8 (129), 24 авг. 2010. ISSN 1312-2282. [прегледан 03.03.2023].

https://liternet.bg/publish9/aeftimova/narodniiat_ezik.htm [Eftimova 2010: Eftimova, A. „Narodnijat“ ezik v „narodnata“ apteka. – V: Liternet [onlajn], № 8 (129), 24 avg. 2010. ISSN 1312-2282. [pregledan 03.03.2023]. https://liternet.bg/publish9/aeftimova/narodniiat_ezik.htm]

Забележки

Не се допуска съкращаване на името на града на издаване и издателството (напр. С.: Нар. просвета).

Името на издателството не се поставя в кавички; съкращения се допускат само в случаи като Св. Климент Охридски, Еп. Константин Преславски.

При повече от един инициал се оставя интервал между тях, например: Караулов, Ю. Н. Библиографията трябва да включва всички автори, споменати в текста.

Приложенията се поставят след библиографския списък и преди информацията на английски.

За всички споменати в тези указания случаи е препоръчително да се правят справки в „Официален правописен речник на българския език“, София: Просвета, 2012.

Article Title in English

Author(s) name(s) (according to its accepted spelling through the Latin alphabet)

Title, degree, affiliation in English

ORCID ID:

Email:

Abstract. In English

Keywords: In English